...ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

...эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 102 (12006) | 1969 оной апрелиин 30, среда | Сэн 2 мүнгэн

КОММУНИСТНУУД! КПСС-эй XXIII съездын шиидхэ-нүүдые бэелүүлхын түлөө, табан жэлэй түсэб болзорһоо ...дүүргэхын түлөө тэмсэгшэ олониитые шадамараар хү-...жүүлэгты, эмхидхэгты!

(КПСС-эй ЦК-гай Уряануудһаа).

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВТЭЙ УУЛЗАБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев ВЦСПС-эй уряалаар албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерэһэн КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЧССР-эй профессиональна союзуудай Центральна Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр К. Полачегай толгойлһон Чехословакиин профсоюзуудай делегацитай уулзаба.

Нүхэр Л. И. Брежнев Советскэ Союздахи коммунис барилга тухай, КПСС-эй ажал ябуулга тухай делегациин гэшүүдтэ хөөрэжэ үгөөд, социализм байгуулгадаа, СССР болон ЧССР-эй хүдэлмэришэн ангиин, ажалшаа ба профсоюзуудай хоорондохи хани барисаа ба харилсаа холбоое хүгжөөхэ ба бэхижүүлхэ хэрэгтээ амжалта туйлахыень аха дүү Чехословакиин бүхы ажалшадта хүсэбэ.

Нүхэр Л. И. Брежнев уласхоорондын ажалшадай һайндэр—Майн 1-тэй дашарамдуулан, ЧССР-эй профсоюзай делегациин гэшүүдые үнэн зүрхэнһөө амаршалаа.

Хөөрэлдөөн хани халуун, нүхэд ёһоной ёршон байдалда үнгэрөө.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ВЦСПС-эй Түрүүлэгшэ нүхэр А. Н. Шелепин, ВЦСПС-эй секретарь нүхэр П. Т. Пименов гэгшэд хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа.

(ТАСС).

САР-ай ПАРТИЙНО-ГҮРЭНЭЙ ДЕЛЕГАЦИИН СССР-тэ АЯНШАЛАН ЕРЭХЭ ТУХАЙ

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Советскэ правительствын уряалаар Сириин Араб Республикын партийно-гүрэнэй делегаци байгша оной май һарада СССР-тэ ерэхэ юм. Арабай Социалис ёһоор һэргэн бодхоолгын (ПАСВ) партиин Генеральна секретарь, гүрэниие толгойлогшо, САР-ай премьер-министр Нуреддин Атаси тус делегациие толгойлхо.

(ТАСС).

...ГЭДЭХИ КВАРТАЛАЙ ДҮН

СССР-эй ЦСУ-гай МЭДЭЭСЭЛ

...Центральна Статистическэ Управле-...нэгэдэхи кварталай гүрэнэй түсэ-...промышленностиин дүүргэлгын дүн ...гаа.

...нэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе нэрэ-...ээр угтахын түлөө социалис мүры-...лэн, промышленностиин хүдэлмэри-...оной нэгэдэхи кварталайнгаа түсэ-...дүүргэһэ гэжэ СССР-эй ЦСУ-гай мэ-...дэлэгдэнэ. Промышленна продукци-...рын нэмэсые үнгэрэгшэ жэлэй энэл ...жэшэбэл, 6 процент болоно, харин ...үйлэдбэрилгын дундуур нэмэсэнь ...нэгэдэхи кварталда үнгэрэгшэ жэ-...үдэрөөр хороо) 7 процент шахуу ... Энэ жэлэй түрүүшын гурба һара ...ленностиин шухала шухала һалбари-...ын бүтээн гаргалтые 1968 оной ...варталайхитай жэшэбэл, нимээр нэ-...элшэ хүсэ үйлэдбэрилгэ—12 про-... ба үнгэтэ металлурги — 3 про-...ческэ ба нефтехимиин промышлен-...процентээр, машина бүтээлгэ ба ме-...ээрүүлгэ — 12 процентээр, хүнгэн ...сть — 5 процентээр, эдеэ хоолой ...сть — 2,4 процентээр, культурно-... ажахын хэрэглэлэй эд товар бүтээн ...13 процентээр нэмээ.

...ниа, союзно-республиканска про-...ал министерствэнүүд продукци ху-...лдэж, үйлэдбэрилтын нэмэсые түр-...ринүүдаа дүүргэбэ.

... үбэлэй уларилай таагүй муу бай-...калан, промышленностиин зарим ...й хүдэлмэридэ ехэхэн бэрхэшээл-...дөө.

... дотор абажа үзэбэл, түрүүшын ...ын электростанцинууд ба блокстан-...173 миллиард киловатт-час электрын ...үйлэдбэрилэгдөө. 76,7 миллион тонно ...миллиард кубометр газ, 150 милли-...тэрэ тоодо 39,6 миллион тонно коксологдохо нүүрһэн абтаа. 19,7 миллион тонно шэрэм, 26,8 миллион тонно булад хайлуулагдаа. 21,6 миллион тонно прокат үйлэдбэрилэгдөө, 454 миллион метр булад сорго бүтээгдээ. 44,3 миллион тонно түмэрэй руда малтагдан абтаа.

11,1 миллион тонно минеральна үтэгжүүлгэ (условно единицээр), ургаса хамгаалха 63,3 мянган тонно химическэ зүйлнүүд үйлэдбэрилэн гаргагдаһан байна.

Түрүүшын кварталда 3,3 миллион киловатт хүсэтэй турбинанууд бүтээгдэбэ. Турбинануудта тодхогдохо генераторнуудай хүсэниинь 3,1 миллион киловатт болоно.

Металл зүһэдэг 50,8 мянган станок, кузнечно-прессовэ 10,8 мянган машина, 590 миллион түхэригэй автомат хэрэгсэлнүүд ба тоололгын техникэ, 109 мянган трактор, 20,6 миллион тонно цемент, 17 миллион кубометр хабсаргагдамал түмэр-бетон үйлэдбэрилэгдэн гаргагдаа. 1542 миллион дүрбэлжэн метр пумаажан бүд, 153 миллион дүрбэлжэн метр нооһон бүд, 248 миллион дүрбэлжэн метр торгон бүд нэхэгдэһэн байна.

519 мянган тонно колбасагай зүйлнүүд, 349 миллион түхэригэй сэнтэй эдеэ хоол болохо загаһанай продукци, 8 миллион тонно малай тоһон, сыр ба бусад сагаан эдеэнэй зүйлнүүд үйлэдбэрилэгдөө.

Үнгэрэгшэ жэлэй нэгэдэхи кварталайхитай жэшэбэл, электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилэн гаргалга — 10,6 миллиард киловатт-часаар, газ— 2 миллиард кубометрээр, минеральна үтэгжүүлгэ — 299 мянган тонноор, каустическа содо — 35 мянган тонноор, пластмасса ба хэмэл дабирхай — 40 мянган тонноор, химическэ утаһан — 7,8 мянган тонноор, автомобилиин ба мотоциклэдэй покрышка—211 мянган хэһэгээр, металл зүһэдэг станок—2 мянган хэһэгээр, металлургическа түхеэрэлгэ — 1,7 мянган тонноор, автомобиль — 15,5 мянган хэһэгээр, трактор — 4 мянган хэһэгээр, хүдөө ажахын машина — 34 мянган түхэригтэ ехээр үйлэдбэрилэн гаргагдаа. Алюмини, зэд, цинк, никель, титан ба бусад үнгэтэ металлнүүдые, нефтехимиин продуктнууд ба нефть буйлуулхада гараһан зүйлнүүд, мүн ондоо олон янзын продуктнууд үйлэдбэрилэн гаргагдаа.

Арадай хэрэглэлэй эд товарнуудые үйлэдбэрилгэ 1968 оной нэгэдэхи кварталайхиһаа нимээр нэмээ гэбэл: пумаажан, нооһон ба торгон бүдүүд — 44 миллион дүрбэлжэн метрээр, гадар хубсаһанай трикотаж—14 миллион хэһэгээр, оёмол зүйлнүүд — 403 миллион түхэригтэ, арһан гутал — 7,6 миллион паараар, кондитерскэ зүйл — 49 мянган тонноор, юумэ угаадаг синтетическэ хэрэгсэл — 22 мянган тонноор, радиоприёмник ба радиоло — 113 мянган хэһэгээр, телевизор — 269 мянган хэһэгээр, холодильник — 107 мянган хэһэгээр, хубсаһа угаадаг машина — 93 мянган хэһэгээр, мебель — 45 миллион түхэригтэ нэмээ.

Промышленностьдахи ажалай бүтээсые нёдондо жэлэй нэгэдэхи кварталайхитай жэшэбэл, 3,3 процентээр дээшэлээ; ашаг олзые сасуудхагдамал сэнгээр харуулбал — 7 процентээр нэмээ.

Промышленностиин түсэбэй бүхы дээрээ дүүргэгдэбэшье, олохон предприятинүүд үйлэдбэрилгын ба ноосэлэн суглуулгын түсэбүүдээ хүсэд дүүргээгүй байна.

Хара металл, ургаса хамгаалха химическэ зүйлнүүдые, кальцинированнэ содо, ашаанай вагон, барилгын модо, хабсаргагдамал түмэр-бетон, хирпиисэ, холодильник ба бусад хэдэн зүйлэй продукци бүтээлгын талаар кварталай түсэб үлэ мэдэг дутуу дүүргэгдээ.

* * *

1969 оной нэгэдэхи кварталай һүүл тээшэ 30,7 мянган промышленна предприяти түсэблэлгын ба экономическа урмашуулгын шэнэ гуримаар хүдэлмэрилжэ, бүхы промышленна продукциин 77 процентые бүтээһэн ба ашаг олзын 87 процентые үгэһэн байна.

(ТАСС).

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведые зарлаха тухай

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **нигэжэ** тогтообо:

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын долоодохи зарлалай Верховно Соведэй табадахи сессие 1969 оной июниин 10-да Улаан-Үдэ хотодо зарлаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан. 1969 оной апрелиин 28.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

НҮХЭР Г. Г. САМСОНОВТО БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА ИНЖЕНЕР ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Республикын шоссейнэ харгынуудай хүгжэлтэдэ габьяатай байһанайнь түлөө, 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Эрхүү—Улаан-Үдэ гэжэ автомобилиин харгын управлениин начальник нүхэр **Самсонов** Георгий Георгиевичта Буряадай АССР-эй **Габьяата инженер** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан. 1969 оной апрелиин 28.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

НҮХЭР Б. Т. ДОРЖИЕВАЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Мал ажалда удаан, үрэ ехэтэйгээр ажаллаһанайнь түлөө, түрэһөөр 50 наһа гүсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхозой хонишон, Социалис Ажалай Герой нүхэр **Доржиева** Балдама Тугжиевнае Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан. 1969 оной апрелиин 28.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

РЕСПУБЛИКЫН ФИНАНСЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА ЭКОНОМИСТ ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Республикын арадай ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ, түсэблэлгын ба мүнгэ зөөри элсүүлхэ талаар габьяатай байһанайнь түлөө иимэ хүнүүдтэ Буряадай АССР-эй **Габьяата экономист** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

Вязинский Алексей Алексеевичтэ—Буряадай АССР-эй финансын министрэй орлогшо.

Молонов Сокто Бальжиновичта—Хяагтын аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой финансын таһагые даагша.

Содномдоржиева Бальжит Самбуевнада—Хориин аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой финансын таһагай ахамад бухгалтер.

Фоминых Евгения Владимировнада—Буряадай АССР-эй Финансын министерствын ахалагша экономист.

Шавкун Валентина Андреевнада—Железнодорожно районой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой финансын таһагай ахалагша экономист.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан. 1969 оной апрелиин 28.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Г. М. ЗАРУБИНИИЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын арадай гэгээрэлэй зургаануудта олон жэлэй туршада эрхим һайнаар хүдэлмэрилһэнэйнь түлөө, 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Баунтын аймагай Багдаринай интернат һургуулиин директор нүхэр **Зарубин** Георгий Михайловичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан. 1969 оной апрелиин 28

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Б. М. КЫРМЫГЕНОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудта удаан саг соо һайнаар хүдэлмэрилһэнэйнь түлөө, 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Түнхэнэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ахамад экономист нүхэр **Кырмыгенов** Бальжин Малановичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан. **1969 оной апрелиин 29.**

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

НҮХЭР А. Н. СТРЕЛКОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын хүдөө ажахын органуудта удаан саг соо һайнаар хүдэлмэрилһэнэйнь түлөө, 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Улаан-Үдын аймагай Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ нүхэр **Стрелков** Александр Никитовичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан. 1969 оной апрелиин 28.

...ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын «Электромашина» заводой кран бүтээлгын цехэй түрүү хүдэлмэришэ ...электро-гагнууршан Виктор Шишмарев. Тэрэ халаан бүринингөө даабарие хододоо 120—125 ...дүүргэнэ.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

ОРОЙТОЖОШЬЕ ЭХИЛЭЭ ҺАА...

Сабшалан дээрэхи хүдэлмэриие эхилхын урда тээ колхозой луговодуудай зүблөө үнгэргөөбди. Тэрээн дээрээ үнгэрһэн жэлэй ажалай дүнгүүдые гаргажа, хоёр һарын туршада бэелүүлэгдэхэ зорилгонуудые хараалһан байгаабди.

Юрөөгэй луговодууд энэ жэлдэ сабшалангай бүхы талмайһаа 38700 центнер гэхэ гү, али нёдондо жэлэйхидэ орходоо 4355 центнерээр ехэ үбһэ хуряаха уялга абаа. 1968 ондо гектар бүриин 8,6 центнер ургаса абаһан байбал, энэ жэлдэ сабшалангай дунда зэргын ургасые гектарай 9,4 центнертэ хүргэхэ хүсэлэнтэйбди. Зарим луговодууд үшөөшье дээшэ уялгануудые абаа. Жэшээлхэдэ, Бадма Найданов даалгагдаһан газарайнгаа гектар бүриһөө 45 центнер, Буда Тагаров — 28 центнер, Дамба Дашиев — 18 центнер үбһэ хуряаха уялга абаһан байна.

Колхоздо 20 луговод саг үргэлжэ хүдэлнэ. Сабшалан уһалхын тулада үбэлдөө 168 мянган кубометр тошон халяагаа. Луговодууд Будажаб Тужинов, Эрдэни-Доржо Доржиев, Семен Тугаринов, Буда Татаров, Дари-Базар Доржиев гэгшэд тошон халяаха талаар ехэ хүдэлмэри хээ гэээшэ.

Нёдондо намартаа колхознай сабшалан дээрэ 3 мянган тонно наг шэбхэ гаргаһан. Намар 30 тонно минеральна үтэгжүүлгэ 100 гектар сабшаланда оруулагдаа. Шулуутын 96 гектарта үбһэ ногооной үрэһэн таригдаа. Мүн 286 гектар дээрэ шугы бургааһан сэбэрлэгдэһэн байха юм.

Энэ хабартаа соносхогдоһон хоёр һарын үедэ сабшалан дээрэхи хүдэлмэриие нэгэ бага гээгдэжэ эхилээ. Лугомелиоративна отрядта даалгагдаһан техникые заһабарилга унжагайрһан байгаа. Мүнөө шэнээр байгуулагдаһан лугомелиоративна отрядай коллектив һаяхан лэ хүдэлмэреэ захалаа. Тус отрядта 9 трактор, бульдозер, погрузчик, 4 тэргэ бии юм. Эдэнэр хэдэхэн үдэртэ 416 тонно наг шэбхэ сабшаланда гаргаа. 120 гектарта минеральна үтэгжүүлгэ оруулаа. Майн 15 болотор тарялан, сабшалан дээрэ 4 мянган тонно наг шэбхэ гаргагдаха байна.

Аммиагтай уһа оруулхын тулада гурбан культиваторһаа тусхай агрегат түхеэрэгдээ. Хоёр һарын дүүрэтэр 200 гектар сабшалан энэ шэдитэ уһаар үтэгжүүлэгдэхэ юм.

Эдэ үдэрнүүдтэ 5 луговод нэсхоодой һургааг бэлдэжэ байна. Һаяар сабшалангаа хорёолжо захалха. 2080 га сабшалангай газар уһалагдаха юм. Үдэнгэ гэжэ газарта 282 гектарай шугы бургааһа, дэгнүүл сэбэрлэгдэхээр хараалагдана. Энэ жэлдэ ехэ сөөрэм барижа захалха юм.

Түсэбтэ табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ манай колхозой луговодууд ажалдаа шэнэ амжалта түйлажа, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе нэрэтэй турэтэйгээр угтаха.

А. ЦЫБЕНДОРЖИЕВ,
Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой мелиоратор.

Түрүү хүн тухай хөөрөөн

ОРОЛДОЛГЫН ХҮСЭН

...Доцдуповай даадаг ...отарада луговодой ...дэнь, хонишод хурь-...лэжэ туха сүлөөгүй ...хонидтоо үбһэ гарга-... Володитой мэндэшэ-...агай байрын үүдэн-... байһан нойтон һо-...нуудa мори тэргэеэ ...ээд тэргэ дээрэхи ...ю абажа, адяарыень ...хёогоод, хаалтада ... обоолоотой хэбтэһэн ...үнөө түмэр асаараа ... энэ үедэнь үбһэеэ ...ргэһэн Володя хурь-...оо байраһаань гарга-...тараа зог татаад: ...й, үсэгэлдэрэ й т и а й ... хэлсээ? Һониноо ...гэжэ асуухадань:

...айл ажал хэлсээ. ...дэ Хара-Хушуундахи ... гектар бэлшээриие ...оод баряад, сабша-... гэлсээ. Энээниие ...жэ тоолоноб. Урдань, ... тэндэһээ хэды ехэ ...а бэлэй. Бэлшээри ...нгэжэ, мүнөө һөөг бургааһанда, дошо болдогто даруулшоо ха юм. Тэрэнииень сэбэрлэжэ, һайнаар үтэгжүүлээд уһалбал, хэды ехэ сабшалантай болохо гээшэбибди. Үшөө тиихэдэ, шэбхэ зөөхэ оньһожоруулагдамал лугомелиоративна отрядые һайнаар ябуулха тухай, уһа бүлэдэг станцинуудай хүдэлмэри тухай, түрүү луговодуудта нэмэлтэ түлбэри, урмашуулгын шан олгохо гэлсээ,— гээд, Дондоб тобшохоноор харюусаба.

— Мүнөөдэр хашаа соохи хохироо этэжэ гаргахамнай. Хаана абаашажа тараахабибди. Энээнэй талаар өөрын «мэргэжэлтэй» һэн тула заажа үгыш,— гэжэ ахалагша хоншоной хандахада:

— Тэрүү-үү тэрэ урдуур.., нёдондо этүүлһэн һөөг бургааһанай узуур дээгүүр тараахадатнай лаха һэм. Хонинойшни шэбхэ бургааһанай үндэһэ үмхирүүлдэг эгээл таатай зүйл шуу,— гээд, Дондоб Лыгденов заабарилна.

...Аяар бүри арбаад гаран жэлэй саада тээ һэн. Эзэгүй орхигдоһон Элигшэнэй 74 гектар сабшалангые Дондоб Лыгденовтэ даалгажа үгэхэ гэһэн хөөрэлдөөн совхозой конторо соо болоо бэлэй.

Үнгэрһэн энэ хугасаа соо луговод Дондоб Лыгденовэй хэжэ бүтээһэн ажал нилээд ехэ. Урдань гектар бүриһөө зуугаад бухалай абтадаг буусанууд жэл бүри харууһа муутай байһандаа мууда муудаһаар намаг налхи болоһон, һөөг бургааһанда дарагдаһан юм. Тиигэжэ һүүлэй һүүлдэ арай гэжэ гектарһаа 7—8 центнер муухан шанартай үбһэн хурягдадаг болошоо һэн. Иимэ бирагүй сабшалан даажа абаһан Дондоб ургасыень эрид дээшэлүүлхын тула һубаг, ханаабуудые шэнээр татажа, хаалта боолтонуудыень заһабарилан шэнэлжэ ороо.

Тэрэ үедэ сабшалан дээрэ хүдэлгэхэ оньһон техникэшье хомор һэн. Бүхы хүдэлмэреэ гартаа хүрзэ, лоом барижа, бар хүсөөрөө бүтээдэг байһан юм. Олон жэлэй туршада аргал шэбхэ үзөөгүй, хүбхөөр бүрхөөгдэһэн сабшалан дээрээ отара, гүүртэнүүдэй газаагуурхи хор шэбхэ онгилжо, мори шаргаар зөөжэ гаргаһан байна. Тиигээд Хэһэнэг горхонойнгоо тунгалаг уһаар гурба дахин һайса уһалһан.

Иигэжэ тэрэнэй оролдосотойгоор хэһэн ажал миин хосороогүй. Хоёр жэлэй үнгэрөөд байхада даажа абаһан сабшалангайнь гектар бүриһөө дунда зэргээр 14—18 центнер үбһэн хуряагдаа бэлэй. Тэрэ гэһээр нилээд саг үнгэрөө. Мүнөө Дондоб дүй дүршэлөөр баян, оролдосотой бэрхэ луговод гэжэ гансашье совхоз дотороо бэшэ, мүн Баргажанайнгаа аймаг дотор суурханхай.

Үнгэрһэн жэл энэ нүхэрнай сабшалангайнгаа гектар бүриһөө 23—26 центнер һайн шанартай үбһэ хуряажа, совхозойнгоо, мүн аймагайнгаа Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэжэ, Хүндэлэлэй грамотаар, дурасхаалай үнэтэ часаар шагнагдаа һэн. Энэ туйлаһан амжалтань олон жэлдэ таһалгарягүй хүдэлжэ олоһон дүй дүршэлэйнь, хэһэн ажалайнь аша үрэ гээшэ.

Теэд тэрэ туйлаһанаараа һанаагаа амараагүй. Мүнөө үедэ улам оролдосотойгоор, туха забгүйгөөр ажаллана. Намарһаа хойшо сугларһан Хэһэнэгэйнь ондоли мүльһэн хабарай дулаанда хайлажа, үни хүлеэһэн горхонойнь уһан эбхэрэн ерээ бшуу. Дүршэлтэй луговод балташье уһа алдангүй, дүшөөд гектар ундалуулжа үрдибэ.

— Хабар эртүүр һубаг, ханаабаа элһэ, шулуунһаань сэбэрлэхэдэ түрүүшын уһан һабаһаа халижа, ханааб, хаалтануудаа эбдэдэггүй. Зүгөөр энэ хүдэлмэри совхозоймнай луговод бүхэн хэдэггүй шахуу. Ушарынь гэбэл, луговодуудаймнай диилэнхинь үндэр наһатай боложо, пенсидэ гараха дүтэлһэн, гараһаншье үбгэжөөлнүүд юм. Тиимэһээ гарай хүсөөр хэгдэхэ ажалынь саг соогоо бүтэнгүй үлэшэнэ. Дэгнүүл, шугы бургааһанһаа сэбэрлэхэ хүдэлмэридэ техникын хүсэн үшөөл бага хэрэглэгдэнэ. Совхозоймнай нилээд ехэ сабшалан эзэгүйдэжэ, түхэреэн жэлэй туршада тэндэ хүдэлхэ хүнүүдынь үсөөдэнэ. Гадна хаалта боолтонуудые шэнээр барижа, уһалууриингаа системые мүнөөнэй инженернэ түхэлтэй болгохо талаар анхарал бага хандуулагдадаг, мүнгэ зөөри хүсэд хүрэхөөр һомологдоногүй. Саашадаа луговодуудтаа анхаралаа табижа, сабшалангай ургасые эрид дээшэлүүлхэ хэрэгтэ бүгэдөөрэн хабаадалсаха аабза гэжэ һананаб,— гээд, Дондоб Лыгденов совхозойнгоо луговодуудай хүдэлмэриин дутагдал тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэнэ.

Мүнөө Аргатын совхозой үниинэй, дүй дүршэлтэй луговод Дондоб Лыгденов нёдондо жэлэйнгээ амжалтануудые улам батадхан, даажа абаһан сабшалангайнгаа гектар бүриһөө дунда зэргээр 25—30 центнерһээ бага бэшэ үбһэ хуряахын түлөө оролдосотой шударгыгаар ажаллажа байнхай. Энэ нүхэрнай абһан социалис уялгаяа саг болзортонь дүүргэжэ, хэлэһэн үгэдөө хүрэхэнь лабтай.

Вл. ЖИГЖИТОВ,
манай корр.

Баргажан.

КПСС-эй ЦК-гай октябриин Пленумэй шиидхэбэри бэелүүлхын түлөө

ЭРМЭЛЗЭЛ, ЭДЭБХИ ҮҮСХЭЛ

Социалис хүдөө ажахые улам саашадань хүгжөөхын тулада коммунис партимнай, тэрэнэй Центральна Комитет анхаралаа саг үргэлжэ хандуулжа байдаг. Энэ талаар һүүлэй хэдэн жэлэй туршада али олон хэмжээнүүд абтаа гээшэб. КПСС-эй ЦК-гай октябрь һарада (1968 он) болоһон Пленум халаа хүдөө ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсээ, эли тодо тогтоол абаа һэн. Манай совхозой коммунистнууд болон бүхы ажалшад тэрэ Пленумэй шиидхэбэринүүдые баяр баясхалантайгаар угтан абажа, бодото ажалаараа, үрэ ехэтэй хэрэг үйлэнүүдээрээ харюулжа эхилээ.

Манай Сэлэнгын совхозой гол һалбаринь хонин ажал болоно. Энэ жэлдэ хонидоймнай тоо толгой 45000 хүрэхэ, хонин бүриһөө 3 килограммһаа доошо бэшэ һайн шанартай нооһон хайшалагдаха зэргэтэй. Мүн һү, мяха ехээр үгэдэг үүлтэр һайтай мал олоор үсхэбэрилнэбди. Мал ажалаа саашадань улам түргэнөөр хүгжөөхын түлөө бусад олон хэмжээ ябуулгануудые хараалланхай, тэдэнээ бэелүүлхын хойноһоо оролдоого гарганабди.

Гүрэндэ худалдагдаха мал шахан таргалуулха дүрбэн гүүртэ март һарада эмхидхэгдээ. Шахалгада табигдаһан малай 281 толгойнь хашарагууд. Тэдэнэй толгой бүриин шэгнүүрые сентябрь болотор 350, жэл хахадһаа үлүү наһатай болоһон 323 толгой үхэрнүүдые октябрь, ноябрь болотор тус тусайнь шэгнүүрые 300—320 килограммда хүргэхэбди гэһэн социалис уялгануудые абаһан бэрхэ малшад нүхэд Лукьянов, Еранский, Найданов, Абидуев гэгшэд оролдосотойгоор хүдэлжэ байна. Тэдэнһээ гадна 700 толгой залуу үхэрнүүдэй толгой бүхэнэй шэгнүүрые май-сентябрь һарануудай туршада 120 килограммаар нэмээхэ уялга малшадмнай абанхай.

Энээнһээ урда жэлнүүдтэ гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө хайшаншье гэжэ һаань, дүүргэжэл үзэхэ, туранхай мал тушаадагшье ушарнууд болодог байгаа. Энэмнай тон буруу ябадал гээшэ ааб даа. Энэ жэлһээ эхилжэ, 310 килограммһаа доошо шэгнүүртэй үхэр гүрэндэ тушаахагүй гэһэн эрид шиидхэбэри гаргаабди.

Голодоһондо гараһан 900 толгой эхэ хонидые июнь һарада, 5100 толгой эрьенүүдые, 5200 толгой голодоһондо гараһан эхэ хонидые, 1300 толгой түлгэ, зуһагуудые зун, намарай үедэ һайн адуулганда табижа таргалуулаад, октябрь һарада гүрэндэ тушаахабди. Иигэжэ гурба таһалжа гүрэндэ тушаагдаха хонидой толгой бүхэн — эрьенүүд 40, эхэ хонид 37, түлгэ, зуһагууд 30 килограмм татаха болоод байха зэргэтэй. Гүрэндэ тушаагдаха хонидые саг соонь илгажа, бэлшээри һайнтай газарта адуулха үедөө хонин бүхэндэ 25 килограмм хүртэхөөр тэжээлэй зүйлнүүдые нэмэжэ үгэхэ байнабди. Ниитынгээ алууһа мал һайнаар харууһалжа, һайнаар таргалуулжа шадабал, гүрэндэ мяха, һү, нооһо тушаахa түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэхэ байһамнай найдамтай.

Урдаа табиһан эдэ зорилгонуудаа, абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхэ арга боломжонууд манда бии. Энээн тухай һаяхан манай совхозой партийна суглаан дээрэ ехэ хөөрэлдөөн болоһон байна. Таряалан, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ тушаа асуудал тодорхойгоор зүбшэн хэлсэгдээ.

Таряалангай болон сабшалангай газарые уһалха, хүдэлмэридэ бэлдэхэ, һубаг, ханаабуудай заһабари хэхэ, хаалтануудые бариха, заһаха, сабшалан дээрэ наг шэбхэ ехээр гаргаха хэмжээ ябуулганууд тодорхойлогдоо. Тэдэнээ бэелүүлжэ захалбабди.

Үнгэрһэн жэлдэ манай совхозой главна мелиоратор А. М. Гусевай хүтэлбэрилһэн сабшалан һайжаруулха отряд яһала һайнаар хүдэлжэ гараа һэн. Манай ажахын сабшалангай ехэнхи хубинь Тамчын талада юм. Эндэ газарайнь хүрьһэн муу. Нимгэн, хүшэгүй хүрьһэтэй газарые ургасатай болгохо гээшэ тиимэ амархан хэрэг бэшэ. Зүгөөр луговодуудай оролдосотой ажал хүдэлмэри ашаяа харюулна. Совхозоймнай сабшалангай ургаса он жэлэй ошохо тума дээшэлнэ. Налхи намаг хатааһанай, шугы бүргааһа сэбэрлэһэнэй ашаар сабшалангай газар улам ургадхагдана. Саашадаашье иимэ хүдэлмэри бүтээгдэхэ. Таряалан болон сабшалангай ургасые дээшэлүүлхын тулада ехэ юумэн хэгдэнэ. Наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ хэм хэмжээ соонь хэрэглэжэ, газараа зүбөөр уһалха гээшэ шухала хэрэг. Бүхы агротехническэ һургаал заабаринуудые наринаар бэелүүлээд, газартаа эзэн ёһоор хандаад байбал, үндэр баян ургаса хэзээдэшье абтаха. Таряалан, сабшалангай үндэр баян ургасын түлөө тэмсэл эхилбэ. Ниитын алууһа малые бардам хүрэхэ тэжээлээр хангаха зорилгонуудые шиидхэхын түлөө манай совхозой бүхы ажалшад эрмэ ехэтэйгээр хүдэлнэ. Энэ халаа нангин хэрэгнай гэжэ хүн бүхэн зүбөөр ойлгоно.

Совхозоймнай бүхы ажалшад, коммунистнууд партиин табиһан зорилгонуудые бэелүүлхын тулада бүхы хүсэ шадалаа элсүүлнэ. Зориг түгэсөөр хүдэлнэ. Табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ, агууехэ В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе амжалтатайгаар угтаха зорилго урдаа табиһан манай совхозой үргэн ниитэ ажалшад хэлэһэндээ заатагүй хүрэхэ. Энэ талаар арга боломжошье элбэг, хүсэ шадал, эдэбхи үүсхэлшье барагдашагүй.

Д. БАДМАДАШИЕВ,
Сэлэнгын аймагай Сэлэнгын совхозой парткомой секретарь.

Табин жэлэй саада тээ, Сиэтлдэ

В. И. ЛЕНИН, АМЕРИКЫН АЖАЛШ

Ленинэй нэрые анха түрүүн 1917 оной хабар дуулаа һэм. Владимир Ильичэй хилын саанаһаа Эхэ орондоо бусаһанай һүүлээр иимэ ушар болоһон байгаа. Холбоото Штадууд дэлхэйн нэгэдэхи дайнда һаяхан ороод байба. Империалис хэблэл хорото шовинис номнол ехээр тараажа байһан юм. Ленинэй үгын удхые хазагайруулдаг һэн. Ленинэй үнэн сэхэ байһанда һэжэг түрүүлхэ гэжэ оролдон, тэрэниие элдэбээр харладаг, гүрдэдэг байгаа.

Тэрэ үеэр Нью-Йоркдо журналистаар хүдэлжэ һая захалаад байгааб, тиимэһээ Россидахи хэрэг ушарнууд тухай бага юумэ мэдэдэг байһамни элитэ. Зүгөөр Лениние гүжэрдэлгын худал байһые тухайлаа һэм. Ленин социализмын, эб найрамдалай түлөө урдань үзэгдөөгүй ехэ тэмсэл толгойлно гэжэ хэдэ мянган бусад американецууд шэнгеэр намдашье элитэ болоһон юм. Тэрэшэлэн социализмын, эб найрамдалай илалта хүсэдэг халаа Ленинэй нэрэтэй холбоотой бүхы юумые ехэтэ һонирхон, анхаралтайгаар уншадаг бэлэйб.

Хэдэн һара болоод Аляскадахи Ном нютаг ошохо гэжэ байхалам. газетанууд урданайхилаа орходоо нилээд ехээр Ленин тухай бэшэдэг болоһон. Би тэндэ эскимосуудай хэрэг эрхилдэг управленидэ хүдэлмэритэй болоһон байгааб. Агууехэ Октябриин социалис революциин үедэ энэ нэрэ айхабтар суутай болоод, Ном округой алтатай газарнуудай олонхи горнягууд Лениние ехээр ойшоон дурдагша һэн.

Сиэтлдэшье Лениние олон зон ехээр һайшаадаг бэлэй. Тэндэ жэл болоод, сэрэгэй верфьдэ хүдэлжэ захалаа һэм. Тэрэ үедэ Номгон далайн эрье шадарай зүүн-хойто захаар капитализмда эсэргүү һанал бодол дэлгэрэнги байгаа юм. Хүдэлмэришэдэй нилээд ехэ хубинь дайнай урда тээ Социалис партиин, «ИРМ» гэһэн хурянгы нэрэтэй «Дэлхэйн индустриин хүдэлмэришэд» профсоюзна эмхиин дэлгэрүүлдэг социалис үзэл бодолой нүлөөндэ ороһон байгаа.

Би тэрэ үеэр нэгэ иммигрантын—норвег модошоной айлайда байрлаа һэм. Тэрэ хүн нютагтаа байхадаа социалист болоһон ха. «Ородуулта капиталистнууд хэрэггүй, бидэнэртэ капиталистнуудай хэрэг юуб?» гэжэ мүнөөхи модошоной хүбүүд ходо хэлэдэг бэлэй. Эдэнэр Ленинэй нэрые ходо дурдадаг байгаа. Урда тээнь намайе хэдэн һараар армида абаһан юм. Албанай талаар нүхэдни —модошод, морягууд, докернууд, механигууд, судна бүтээгшэд, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд байһан. Тэдэнэр бултадаа Архангельскда, Сибирьтэ байхадаашье США-гай сэрэгэй хорото балмад ябуулгые буруушаан тэмсэдэг һэн. Тиигэбэшье солдадуудые Такома шадар байһан һуралсалай лагерьһаа Владивосток эльгээгдэхэ частьда ябуулһан юм. Намайшье эльгээхэ байгаа бээзэ, зүгөөр би үбдөө һэм.

Армиин госпитальдо байһан нүхэдтөө түрүүшын социалис гүрэн тухай хөөрэхэдэм, һайшаан шагнагша бэлэй. Теэд минии мэдэхэ юумэ тон бага байгаа даа. «Дэлхэйе доһолгоһон арбан үдэр» гэжэ Джон Ридэй гайхамшат ном үшөө хэблэгдээдүй байһан. Тиихэдэ Ленинэй үгэ, статьянуудые уншаха аргагүй байгаа һэмди.

Дайнай һүүлээр Сиэтлдэ бусажа ерээд, хүдэлмэришэд-металлистнуудай профсоюзай гэшүүн болоо бэлэйб. Эрье шадархи нэгэ гудамжын номой ехэ стенд-киоскдо ходо ошодог һэмди. Тэрэнэй эзэниинь революционно бодолтой «улаан» хүдэлмэришэн О' Ханрэхэн гээшэ байгаа юм. Нэгэтэ стендэ дүтэлжэ ябахадаа тэрэнэй иигэжэ хэлэхые дуулаа һэм: «Намда Ленинэй, Ленинэй. Ленинэй ном бии. Хани нүхэд—хүдэлмэришэд! Тохёоһон аятай ушарые бү алдагты! Энэ номые Ленин өөрөө бэшээ юм!»

Судна бүтээгшэд, докернууд, морягууд, ашаанай машина жолоодогшод, О' Ханрэхэниие тойрошоод, тэбдэн байжа тэрэ номые худалдан абаа һэн. Тэрэнь США-да хэблэгдэһэн Ленинэй түрүүшын ном, 1918 оной хабар бэшэгдэһэн «Совет засагай ээлжээтэ зорилгонууд» байгаа.

Энэ номые Нью-Йоркын нэгэ хэблэлшэ-социалист барлан гаргаа юм. «Соведууд хүдэлмэришэдэй түлөө» гэжэ нэрэтэйгээр Сиэтлдэ гараһан байха. Тэндэхи городой профсоюзые түлөөлдэг хүдэлмэришэдэй Центральна совет тэрэ ном гаргалгада туһалаа. Америкын ажалай федераци дотор эгээн түрүү үзэлтэй байһан энэ совет революционно Россие дипломатическа талаар мэдэрхэ гэһэн шиидхэбэри нэтэтэ бэшэ гаргаһан юм. Тус совет С ород морягуудаар вет Россида халу хүргөө һэн. Шэнэ бүхы хуули засаг дэлдэ ороо гэжэ эти мэришэд мэдүүлээ шалгань «Шилка» гэ нын экипажай туһал жуулагдаа. Энэ судна революциин илаһана зургаан недели боло портдо ороһон юм.

...Ленинэй 20,000 түргэнөөр тараа һэн. ностиие хүтэлбэрил ажалшад гол үүрг гой гэжэ Ленинэй залуу хүдэлмэришэн лөөлөө. «Промышлен талистнуудһаа үлүү тэлбэрилжэ шадахаб хүдэлмэришэд иимэ болонхой»—гэжэ шуудэй хэлэхые дуул

Америкын коммуни дынгөө тэмсэлэр түйлалтануудаар гатай. Октябриин Владимир Ильич Ле уялгатай байһанаа шье мартахагүй.

Арт.
Америкын

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: совет скульптор **Матвей Манизерай** проектээр Белоруссиин түб хото **Минскдэ** бодхоогдоһон **В. И. Ленинэй хүшөө.**

АПН-эй фото.

ТУҺА, НЭМЭРЕЭ ОРУУЛАЛСАНАБ

Республикын ниислэлэй Октябрьска райондо революциин, дайшалхы, ажалай алдар солын клуб хүдэлдэг юм. Гражлан болон Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадагшад, Забайкалида, Алас-Дурна зүгтэ, манай республикада Совет засаг тогтоохын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэһэн нүхэд,—хамта 100 гаран хүн энэ клубта оролсоно. Тэдэнэй дунда 20-оод оной коммунистнууд, комсомолшууд Иван Васильевич Ченкиров, Николай Иванович Мункоев, Мефодий Андреевич Цыпылов, Ульяна Васильевна Бабушкина болон бусад республика доторoo мэдээжэ болоһон нүхэд бии. Тэдэнэй зариманиинь Владимир Ильич Ленинтэй уулзаһан, тэрэнэй үгэ хэлэхые шагнаһан, дуулаһан байха юм.

Ажабайдалай баян дүй дүршэлтэй, социализм байгуулгада эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан эдэ нүхэдэй хүшүүдтэ, илангаяа залуушуулда, хөөрэжэ үгэхэ, халан дамжуулха юумэн олон байха. Тиимэһээ манай клуб урдаа ямар зорилго табинаб гэбэл, ажалшадые нэн түрүүндэ залуушуулые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсаха, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо бэлэдхэлтэй дашарамдуулан өөһэдынгөө ябуулдаг ойлгууламжын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри бүри үргэн далайсатай, удха түгэлдэр болгохо гэжэ шиидэнхэй.

Клубай хүдэлмэрине 9 хүнһөө бүридэһэн совет эрхилдэг юм. Соведэй түрүүлэгшээр үнинэй коммунист большевигүүдэй түрүүшын буряад бүлэгтэ 1918 ондо ороһон Иван Васильевич Ченкиров һунгагданхай.

Хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулхын тула клубтамнай пропагандистнуудай 8 бүлэг байгуулагдаһан байна. Политическэ талаараа һайн бэлэдхэлтэй, үнинэй большевигүүд-революционернүүд, хүн зонтой хөөрэлдэхэ дүй дүршэлтэй нүхэд, хамта 42 хүн пропагандистнуудаар томилогдонхой. Бүлэг бүхэн промышленна предприятинуудта, һургуулинуудта даалгагданхай. Жэшээлхэдэ, мяханай комбинадта, нооһо угаадаг фабрикада, һүнэй комбинадта, нарин сэмбын фабрикада, хүдөө ажахын болон хэлхээ холбооной техникумүүдтэ бүлэг пропагандистнар томилогдонхой. Тэдэнэр В. И. Ленин, Н. К. Крупская тухай, Буряадта Совет засаг тогтоохын түлөө тэмсэл тухай хөөрэлдөөнүүдые залуушуулай, хүдэлмэришэдэй, һургуулиинхидай дунда үнгэргэнэ.

Эдэбхитэй пропагандистнарайнай нэгэн гэбэл, 1920 онһоо КПСС-эй гэшүүн Петр Петрович Шикунов болоно. Мүнөө 82-той болобошье, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһаар. Революционно хүдэлөөндэ габьяатай байһанайнгаа түлөө Соведүүдэй Бүхэроссиин VIII съездын делегадаар һунгагдаһан, Владимир Ильич Ленинтэй уул Барон Унгерныг бан саһан юм. Эдэ бүтээ Шикуновой хөөрөө илангаяа залуушууд, ехэтэ һонирхон шаг

Дэлхэйн нэгэдэхи, лон Эсэгэ ороноо хам нуудта хабаадалсаһан димирович Агильт хэ, һонирхуулха В. И. Ленинэй ажа ябуулга тухай нүхэд И. ров, Н. Н. Мункоев, ментьев болон буса элидхэлнүүдые олоо жа ябаһан үетэниие талаар багша, пенсио Ароновна Мункоевага то ажал онсолон № 20 һургуулиин үхи майн библиотекые ни маар даана. Тэрэшэлэ най үйлэсэдхи № 22 гэрэй үхибүүдтэй ехэ хүдэлмэри ябууль

Манай клубай гэшүү дые коммунис ёһоор хэрэгтэнь районой ганизацида туһална даашье туһалха байна. ниний түрэһөөр 100 бэлэдхэлэй үедэ өөһэ дэлмэри бүри һайжаруу готойбди.

Д. КОЛ
революционно,
ажалай алдар солы
Соведэй түрү

ЭЗЭН ЁҺООР ХАНДАХАДА...

МАЙН 15 **Сабшалан, бэлшээри һайжаруулха хоёр һара** МАЙН 15

Долоо, арба юһэ! Эдэ тоонууд хоорондоо ямар ехэ илгаатай гээшэб? Аяар арбан хоёр. Иимэ амжалта Бодонгуудай совхозой луговодууд туйлаа. Энэмнай хэдэн жэлэй туршада бэшэ, оройдоо хоёр жэл соо үбһэ ногооной ургаса иимээр дээшэлүүлээ. Газарыньшье ондоо болоогүй. Үнөөхил зандаа. Теэд хайшан гээд гектарай долоон центнерһээ аяар арба юһэн центнер хахадта хүргөөб? Энээниие тайлбарилжа туршая.

Газар — манай баялиг. Газарта эзэн ёһоор хандаад байгаа һаа, гаргашаяа хэды дахин харюулдаг. Иигэжэ арад зон ехэ зүб хэлсэдэг. Энэнь Бэшүүрэй аймагай Бодонгуудай совхозой луговодуудай жэшээ дээрэһээ эли тодоор харагдана.

Һүүлэй жэлнүүдтэ эндэ сабшалан һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдажа байна. Совхоз бүхы дээрээ мянган гектар сабшалантай газартай. Бултандаа уһалуурина газар. Эндэхи луговодууд сабшалангаа һайнаар үтэгжүүлжэ, уһалжа, үбһэ ногооной ургаса нилээд дээшэлүүлжэ шадаһан байна. Урзанда гектар бүхэнһөө 13 центнер үбһэн хуряагдаа һаа, харин нёдондо үбһэ ногооной ургаса гектарай 19,5 центнертэ хүрөө. Иимэ ургаса зүгөөр туйлагдаа бэшэ. Сабшалан дээрэ горитойхон хэмжээнэй ажал хэгдэһэн байна. Нэн түрүүн эндэ уһалуурина система баригдажа эхилээ. Совхоз Шанага гол дээрэ өөһэдынгөө хүсөөр хаалта бариһан. Тиигэжэ сабшалан хүсэд уһалагдадаг болоо. Урдань үбһэ ногооной хүсэд ургажа байхада, гурбадахяа уһалха аргагүй байһан юм. Уһан дуталдагша һэн. Мүнөө нэгэ миллион кубометр уһатай болоо.

Теэд ганса уһанай хүсөөр үбһэ ногоон ургадаггүй ха юм. Газараа үтэгжүүлхэ хэрэгтэй. Энэ хүдэлмэри мори унаагаар хүшэ хүрэгдэхэ бэшэ. Тиимэ дээрэһээнь совхоздо оньһожоруулагдаһан тусгаар отряд байгуулагдаа бэлэй. Энэ отрядта тэргэтэй долоон «МТЗ-50» трактор, нэгэ бульдозер, гурбан автомашина-самосвал үгтэнхэй. Отряд 23 хүнһөө бүридэнэ. Бултадаа механизаторнууд, үнинэй луговодууд. Энэ отряд түхэреэн жэл соогоо сабшалан дээрэ ажалладаг, өөһэдөө шэбхэеэ гаргадаг, газараа уһалдаг, үбһэ хуряалгада хабаадалсадаг.

Нёдондо 8700 тонно наг шэбхэ сабшалан дээрэ гаргаһан байгаа. Аяга, Хотогор гэжэ газарнуудта үтэг хэгдээ. Мүн луговодууд сабшалангаа хэды дахин борнойлһон, тэрээн дээгүүрээ шүбгэтэй каток шэрэһэн. Тиигэжэ хоёр жэл соо үбһэ ногооной ургаса 12 центнерээр дээшэлээ. Иигэжэ центнер үбһэн 2 түхэриг 10 мүнгэтэ болоһон байна. Урдань центнер үбһэн 7-8 түхэригтэ хүрэгшэ һэн.

Энэ амжалта хайшан гээд туйлагдааб? Нэгэдэхеэр, сабшалан дээрэ машина техникэ үргэнөөр, бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэгдэнэ. Урдань наг шэбхэ зөөхэ хэрэгтэ ехэ гаргаша хэгдэдэг байгаа. Жэшээнь, хонинной хашаа соохи шэбхэ хэдэн хүн гараараа малтажа, ехэ саг барадаг, ехэ мүнгэ гаргашалагдадаг бэлэй. Мүнөө энэ хүдэлмэри тракторай хүсөөр хэгдэнэ. Гадна үбһөө техникын хүсөөр хуряана. Нёдондо энэ ажахы үбһөө хүдэлмэриин арба гаран үдэр соо хуряагаа. Иигэжэ бүхыдөө 19500 центнер үбһэн абтаа.

Совхозой түрүү луговодууд бүри ехэ үбһэ хуряаһан. Жэшээлхэдэ, Эрдэнижап Санжацыренов, Цыбикжап Цибудеев, Батомунко Санжиев, Доржо Дондубон, Лундаг Эрдынеев гэгшэд гектарай 25—26 центнер үбһэ ногоо ургуулаа.

Үбһэ тэжээлэй элбэг байхада үхэр малай ашаг шэмэ дээшэлдэг. Январь, февраль, март һарануудта малшад Дугаржап Султумов, Цыпилма Бабасанова, Очирма Ринчинова, Базарсада Балданов гэгшэд хашараг, буруу бүхэнэйнгөө шэгнүүр 900—1000 граммаар нэмээгээ.

Луговодууд энэ жэлдэ үбһэ ногоонойнгоо ургасые гектарай 23 центнертэ хүргэхэ зорилго урдаа табинхай. Тэдэнэр энээнээ бэелүүлхын тулада эртэ намарһаа эхилжэ ехэ ажал хүдэлмэри хэһэн. Луговодууд намартаа сабшалан дээрээ 5500 тонно шэбхэ гаргажа тараагаад, нэгэ дахин уһалһан байна. Гадна 1000 гаран тонно наг шэбхэ обоолоод, хаалта хобоонуудаа сэбэрлэжэ, посхоодой һургааг бэлдэгдэһэн юм.

Мүнөө совхоздо сабшалан һайжаруулха габшагай хоёр һара урагшатайгаар ябажа байна. Үбэлэй үедэ Аяга, Амгаланта, Хонхоло гэжэ голнууд хаагдажа, тошон халяагдаа. Мүнөө эндэхи луговодууд түрүүшынгээ уһалалга дүүргээд хоёрдохёо ундалуулжа эхилэнхэй.

Луговодуудые материальна талаарнь урмашуулха хэрэгтэ ехэ анхарал табигдана. Энэнь амжалтын хоёрдохи түлхюур болоно гээшэ ааб даа. Түсэбтэ даалгабаряа дүүргээд байхадань, луговодуудта нэмэлтэ түлөөһэн үгтэнэ. Жэшээлхэдэ, нёдондо нүхэд Санжацыренов, Цибудеев гэгшэд 350—370 түхэриг мүнгэ, 10—10 центнер үбһэ, 3—3 центнер ороoһо таряа нэмэлтэ түлбэри болгон абаа.

Энэ жэлдэ луговодууд сабшалангай ургаса бүри ехэ болгохо зорилготой. Гектарһаа дунда зэргээр 30—40 центнерһээ бага бэшэ ургаса абаха болоно. Тиигээд байбал, центнер үбһэнэй өөрынь үнэ сэн 2 түхэригтэ болохо юм. Түсэбэй ёһоор центнер үбһэниинь 2 түхэриг 80 мүнгэтэ юм.

Малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ үбһэ тэжээлһээ гадна, ороoһо таряанай тон ехэ удха шанартайнь мэдээжэ. Таряанай, зелёнкын, кукурузын ургасые дээшэлүүлээгүйдэ аргагүй. Совхоз 3250 гектар таряалангай газартай. Нёдондо гектарай 10 центнер таряан хуряагдаһан. Мүнөө жэлдэ таряашад ургасаяа 12 центнертэ хүргэхэ һанаатай. Мүнөө жэлдэ таряашад 350 гектар газар уһалжа дүүргэнхэй. Таряаланда наг шэбхэһээ гадна, минеральна үтэгжүүлгэ оруулгаяа дүүргэхэ дүтэлөө. Үтэгжүүлээд, уһалаад байгаа һаа, энэ 350 гектарай тус бүриһөө адагынь 19—20 центнер ороoһо тарлан абтаха. Совхозой механизаторнууд 75 гектар шэнэ газар хахалхань. Самолёдоор зундаа 1500 гектарта хоро сасахаар хараалагданхай.

Үбһэ тэжээл элбэгтэй байхада, малай тоо толгой олошорно, ашаг шэмэнь дээшэлнэ, олзо доходынь нэмэнэ. Нёдондо совхоз 54000 түхэриг сэбэр олзо доход оруулаа. Мүнөө жэлдэ энэнь 100.000 түхэригтэ хүргэгдэхөөр хараалагданхай.

Энэ зорилгоёо амжалтатайгаар бэелүүлхын тулада бригада, звено бүхэн ажахын тоосоондо оруулагдаа. Иигэжэ жэлэй түрүүшын 3 һарада мяханай өөрынь үнэ сэн нилээд доошолоо. Урда жэлнүүдтэ шахагдажа байһан малай центнер мяхан 90—100 түхэриг болодог һэн. Харин мүнөө 60—70 түхэригһөө дээшэ гаранагүй.

Ц-Д. ДАМБАЕВ.

Майн һайндэрэй хүндэлэлэй социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоһон Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой коллектив ажалдаа ехэ амжалта туйлана. Заводой электро-гагнууршан Федор Маркович Ткачевой хүтэлбэрилдэг бригада мүрысөөнэй манлайда ябана. Энэ бригадынхид байгша оной түрүүшын кварталай түсэб болзорһоонь холо урид дүүргэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа): заводой хүдэлмэришэд В. И. Григорьев, В. П. Степанов, электро-гагнууршадай бригадир Ф. М. Ткачев, хүдэлмэришэд В. В. Манин, П. В. Бербенко гэгшэд ажал тухайгаа хөөрэлдэжэ байна.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

ШЭНЭ КЛУБ БАЙГУУЛАГДА

КПСС-эй Түнхэнэй райкомдо нютагай буурал сагаан толгойтой болоһон үбгэжөөлнүүд сугларжа, нютагтаа революциин, дайшалхы болон ажалай алдар солын клубтай болохо тухай асуудал зүбшэн хэлсэбэ.

— Таанадай үүсхэлээр бии болгогдоһон клуб саашадаа арад зонтойгоо холбоо барисаатайгаар хүдэлжэ, ургажа ябаа залуу үетэниие коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэмнай туһалхань лабтай,—гэжэ үбгэжөөлнүүдэй суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн КПСС-эй райкомой секретарь Н. И. Крючков мэдүүлбэ.

Совет засагай үедэ урган һалбарһан аймагай түүхэ суглуулхаар эмхидхэгдэһэн тус клубай гэшүүд өөрынгөө түрүүшын суглаан дээрэ клубай совет байгуулба. Тус соведэй түрүүлэгшээр Ф. Н. Зворыкин һунгагдаһан байна. Мүн клубай дэргэдэ түүхэтэ материалнуудые суглуулжа, байха эмхидх

Үбгэ суглаан нэй ком нютагай үгэ хэл таа Совет гуулхые сэл соо еэ хайра дожо яб тухайгаа баяд ноё даг аа тэмсэдэ һонирхо хөөрэжэ на.

Л. ИРК

...ЯАД ХЭЛЭНЭЙ БАГШАНАРТА ТУҺАЛАМЖА

...БҮХЭЛЕЭР ОЙЛГУУЛЖА БОЛОХО ГҮ?

...е предмет заалганда ...р ойлгуулхын метод» гэ...ин байдаг.

...атическа категорие, ...еска темые бүхэлеэр ...ын методэй удха тайлба... урид шэнэ метод бэдэр...ние шэлэһэн тухайгаа хэ...

...-1950 онуудаар буряад ...ганда нимэ гурим тогтоо...

...матическа категорину... ...матическа темэнүүдые ...жэжэхэнүүд болгоод, тэ...шэлэй темэнүүд гээд ...йгаа.

...һээ боложо шэнэ мате...ааажа, олон хэшээлнүүд... Тиихэдэнь, бэхижүүлэл...элнүүдтэ тон бага саг ...йгаа. Сэхынь хэлэхэдэ, ...бэхижүүлгын хэшээлнүүд ...егүй шахуу һэн даа.

...матическа категорие, ...еска темые буталан ...даа һурагшадта асуудал ...нүлөөлдэг һэн: һураг...гоһон, үгые шалгахадаа, ... темэнүүдтэ» тааруул...рхай, жэжэхэнүүд асуу...табигдадаг байгаа.

...э методтэй байхадаа, ...һан материалаа нэгэ сис...ожо ойлгохонь һурагшад...бэрхэтэй һэн.

...матическа категорину...идэ ами-аминдань үзэ...лан шудалалга үсөөн хэ... теэдшье тон жэжэхэ...мтанууд зэргэсүүлэгдэ...а. Жэшээлхэдэ, деепри...формые причастна, саг... хандаһан формонуудтай ... орондо, деепричастиин ...атые деепричастиин он...татай зэргэсүүлдэг ушар ...һэн.

... грамматическа катего... буталжа, унжылгажа ... БурАССР-эй гэгээрэ...стерствын хэблэһэн «5— ...дта буряад хэлээр ба ли... уншалгаар жэшээтэ тү... даабари соо һайшаагда... Тиигээд лэ, иигэжэ зааха ...ад һургуулинуудай зан...онхой.

...хэлэгдэһэн һанал бодо...э дээрэ харуулая. Гла...ушаад залгалтатай. Зал...нинь өөрынгөө тусгаар ...рэтэй. «Глагол» үзэл...оод час хараалагдадаг һэн. «Причасти», «Деепричасти» гэхэ мэтын темэнүүдые буталжа, хэшээл бүхэндэ 1—2 залгалта гарадаг бэлэй. «Глагол» гэжэ бүлэг тодологдон, ехэ һайнаар үзэгдэнэ гэжэ һанахаар байха. Теэд үнэндөө болоходоо, һурагшанар причастиие, деепричастиие, глаголой ондоо формонуудһаа илгадаггүй байгаа юм. Энэнь саашадаа причастна, деепричастна оборотуудые гарахадань ехэ һаалта хэдэг һэн.

Үдэр бүри нэгэ жаахан шэнэ материал гараад лэ, хүсэд һайнаар бэхижүүлэнгүй саашаа ябадаг байхада, үхибүүд түргөөр ойлгоод лэ, түргөөр мартадаг хэбэртэй байха.

Онсол тэрээнһээ боложо, ондоо методическа шиидхэбэри дурадхаа һэмди, тэрээнээ «грамматическа категорие, грамматическа темые бүхэлеэр ойлгуулха метод» гэжэ нэрлэнэбди.

Бүхэлеэр ойлгуулха метод нимэ ёһо гурим баримтална:

1. Грамматическа категорие, грамматическа темые үнгэрүүлэн буталжа, дэн жэжэ болгохогүй.

2. Грамматическа категориин, грамматическа темын структурно-семантическа удхые хамта дээрэнь хэлэнэй үзэгдэлнүүдэй тусхай байгуулалта гэжэ тайлбарилха. Тиихэдээ доторхи илгаралайнь һалаануудые тодоор харуулха.

3. Саашаа болохо бүреэ орёо болоһон упражненинүүдые дүүргүүлхэ, тиихын тула тайлбарилгын хэшээлнүүдые үсөөдхөөд, бэхижүүлгынхиие олодхоно.

4. Үзүүлбэринүүдые үргэнөөр хэрэглэхэ. Тиихэдээ, нэгэ грамматическа категориин, темын структурно-семантическа илгаа харуулһан, мүн бүхы бүлэг соохи грамматическа материал онсодхоһон, сасуулһан үзүүлбэришье хэрэглэхэ.

5. Үзэжэ байһан грамматическа категориёо, темэдэ дүтэрхы гү, али нэгэ дүтэрхы категоритой, темэтэй ходол сасуулан үзэхэ, тиигэжэ тэрээнэйнгээ онсо илгаань тодоруулха.

6. Үзэжэ байһан темэеэшье, мүн бүхы предмедээшье нэгэ гуримтай хэлэнэй үзэгдэл гээшэ гэжэ шудалха зэргэтэйт гэһэн эрилтэ һурагшанарта табиха.

Эдэ гол зүйлнүүдые баримталаад, дээрэ хэлэгдэһэн причастиие доро үгтэһэн таблицын ёһоор нэгэ хэшээл соо тайлбарилжа болоно.

...	залгалта	жэшээ
...н сагай	-аа (-яа, -гаа)...	ерээ, болёо, байгаа
...гэрһэн сагай	-нхай...	ерэнхэй
...үнгэрһэн сагай	-һан...	ерэһэн
...й сагай	-ха...	ерэхэ
...	-даг...	ерэдэг
...	-гша... -ааша (-яаша, -гааша)	ерэгшэ, ерээшэ, болёошо, байгааша.

... соо тайлбарилаад, үлэһэн ...бэхижүүлгын хэшээлнүү...хэ.

...р ойлгуулхын методээр ...ческэ талаараа шэнжэ... бодото шанарынь элирүү... грамматическа категори...охо юм. Хэрбээ буряад ...згдэлнүүд ондоо хэлэнэй ...до тааруулагданхай, хэ...лэлэй өөрынь дотор уд...у болгоһон байгаа һаа, ...н материалаа ойлгосо...ааханьшье, һурагшадай ... абахань бэрхэ байдаг. ... тула, энэ методээр заа...араалагдаһан граммати...орнёо уридшалан линг... ба методическа буй...луулгада оруулха. Жэшээ болгон зохилдол абажа харая.

Буряад хэлэн хэдэн зохилдолтой юм гэһэн һанал бодол үнинэй дэлгэрэнхэй. М. Н. Имехеновэй 5—6-дахи классай учебник соо гурбан зохилдол (ород учебнигтэ адли гээшэнь!) үгтэнхэй[1]. Д. Д. Дугар-Жабоной педучилищиин һурагшадта гэжэ зохёоһон учебник соо 4 зохилдол үгтэнхэй[2]. Дээдэ һургуулиин студентнэрэй учебник[3] зохёоһон Д. Д. Амоголонов буряад хэлэндэ гурбан зохилдол бии гэнэ. Эдэ нүхэдэй зохилдолнуудые илгаһан ёһо журамынь бэе бэедээ тудалдадаггүй: автор өөрынхеэрээ илгаад лэ байдаг. Юундэб гэхэдэ, буряад хэлэн хэдэн зохилдолтой гэһэн һанал бодол тон буруу, алдуутай. Тиимэһээ хүн бүхэн өөрынхеэрээ алдуу гаргаха аргатай байна.

Буряад хэлэндэ гансал хамаанай падеж 2 ондоо залгалтатай юм. Бусад падежнүүдынь нэгэ-нэгэ залгалтай. Зүгөөр нэгэ залгалтань хэдэн янзын байжа болодог. Һууриин һүүлэй абяанһаа дулдыдажа, эдэнэй али нэгэниинь хэрэглэгдэнэ. Падежнүүдэй залгалтануудые таблица соо үгэжэ харуулбал, иимэ байна:

Падежнүүд	Гол залгалтанууд ба тэдээнэй вариантнууд
Н.	залгалтагүй
Х.	-ын (-иин, -н); -ай... (-гай...)
З.	-да... (-та)
Ү.	-ые (-гые, -иие, -е)
Зб.	-аар... (-гаар..., -яар...)
Хм.	-тай...
Г.	-һаа... (гһаа...)

Залгалтануудай вариантнууд хаалтанууд соо үгтэбэ.

Зүгэй падеждэ аялгануудаар, л, м, н, ж, з хашалгануудаар, мүн 2—3 хашалгануудаар һүүлтэһэн һуурида гол залгалтань (да...) болоно. Бусад ушарта тэрээнэй вариант (-та...) залгагдана.

Бусад залгалтануудай ба тэдээнэй вариантнуудай ямар ушарта хэрэглэгдэдэгые энэ доодо таблица соо харуулая:

Падежнүүд	Гол залгалтанууд	зөөлэн хашалгануудта	хамарай н-дэ	аа, оо, ээ, уу	дифтонгдо, ы, сохилтотой н-дэ	Жэшээ
Х	-ын	-иин	—	—	-н	Хадын, дал-иин, толгой-н, дугы-н, Росси-н
Х	-ай...	—	-гай...		—	мал-ай, дэн-гэй, шэрээ-гэй
Ү	-ые	-иие	-гые	—	-е	мал-ые, дал-иие, дэн-гые, шэрээ-е, толгой-е, дугы-е, Росси-е
Зб.	-аар...	-яар...	—	—	-гаар...	мал-аар, дал-яар, дэн-гээр, шэрээ-гээр, толгой-гоор, дугы-гаар, Росси-гаар
Г.	-һаа...	—	—	—	—	мал-һаа, дэн-гһээ

Падежнүүдэй -ын, -ые, -аар залгалтанууд һуурнин зөөлэн хашалганай удаа -иин, -иие, -яар... түхэлтэй болоно.

-гай..., -гые, -гаар..., -гһаа... залгалтануудай «г» абяан хоёр янзын гарбалтай:

а) һууриин удаан аялганай ба дифтонгын удаа эдэ аялгануудые залгалтын аялганһаа илаһан буферна «г» болоно (проф. Г. Д. Санжеевэй хэлэһэнэй ёһоор): уялаа -аар уялаа-г-аар, толгой-оор толгой-г-оор.

б) Хамарай «н» абяанай удаа ороһон залгалтын «г» үнэндөө хадаа залгалтын бэшэ, һууриин юм. Юундэб гэхэдэ, хамарай «н» абяан соо «г» абяан дуулдаһаншуу байдаг. Энэ ушарые англи хэлэндэ зүбөөр тэмдэглэдэг (чеа ding). Хэрбээ бидэ тэрэ гуримаар бэшэдэг һаа, дэн гэхын орондо дэнг гэжэ бэшээд, һуури залгалта хоёрые иигэжэ һалгааха байгаабди: дэнг-эй, дэнг-ые, дэнг-ээр, дэнг-һээ. Энэ «г» абяан зарим ушарта эли тодоор бии болоод, «н» абяагаа түрижэрхидэг: ан-на агна, шан-на—шагна.

-ын, -ые, залгалтанууд һууриин удаан аялган ба дифтонгнуудта залгалдахадаа, «ы» абяаниинь унажа, -н, -е залгалтанууд болоно: дугы-ын дугы-н, шэрээ-ые шэрээ-е.

Иимэ шэнжэлэл хэхэдээ, буряад хэлэндэ нэгэл зохилдол бии, тэрээниие тэрэ зандань һурагшадта ойлгуулха гэһэн тобшололдо ерэнэбди.

Ингэжэ наринаар буйлуулга хэһэн хойноол, бүхэлеэр ойлгуулха метод хэрэглэхэ аргатай болонобди.

Һургуулини дүй дүршэлдэ үндэһэлжэ хэлээ һаа, дээрэ үгтэһэн падежнүүдэй залгалтануудай таблицые һурагшад яһалал хадуужа абана, яагаашье һаа 3—4 зохилдолой хоорондохи илгаа хадуужа абагшаһаа бэлээр ойлгохо.

Хараалагдаһан темэдээ лингвистическэ, методическа буйлуулга зүбөөр хэжэ шадаа һаа, дэн үлүү бутаруулга, буруушаг классификаци, һурагшадта хэрэггүй материал гэхэ мэтэ зүйлнүүд хаягдана. Жэшээнь, илгаханьшье түбэгтэй, хадуужа абаханьшье бэрхэтэй 3—4 зохилдолнууднай нэгэл зохилдол болоод байна ха юм. «Глагол» гэжэ бүлэгөөр иимэшнүү буйлуулга хэхэдэмнай, «Переходно ба переходно бэшэ глаголнууд» гэжэ темэ учебнигһээ гаргалтай болоо: энээниие табадахи класста заабол үзэһэнэйнь хэрэгтэй бэшэ байна. Ганса-һай... залгалтатай хүсэһэн наклонени хандаһан формодо хамтаруулагдаа. «Глаголой залогууд» гэжэ темэ үгы хэгдээ. Юундэб гэхэдэ, глаголой суффикснуудые гарахадаа залогууд тухай ойлгосо ябана ха юм.

Һургуулинуудта бүхэлеэр ойлгуулха метод арбаад жэлэй турша соо хэрэглэгдэнэ. 1958 ондо буряад хэлэнэй шэнэ учебнигай[1] гараһанһаа хойшо эхилээ. Зүгөөр тэрэ учебник соо хараалагдаһан упражненинүүд булта үгтөөгүй. Гадна энэ метод тухай бэшэгдээшьегүй. Багшанарай курс, суглаан дээгүүр бага сага энээн тухай хэлсээд лэ дүүрээ.

Гэбэшье, бүхэлеэр ойлгуулхын методээр заахада, хуушанай бутархайгаар, унжагайруулжа заагшаһаа һураггүй дээрэ гэжэ багшанар хэлсэнэ. Мүнөө һурагшанар саглуулһан, хандаһан, причастна, деепричастна формонуудые урданайхиһаа һайнаар илгаруулдаг болоо. Энэнь саашадаа причастна, деепричастна оборотуудые гарахадань туһатай.

Энэ методээр заахада, саг бага гарадаг. Хуушанай методээр «Глагол» гэжэ бүлэгые жэжэхэнүүд темэдэ хубаажархёод, дүшөөд час соо гарадаг байгаабди. Теэд тэрэ методээр мүнөө хорёод час соо гараха гэжэ һанаалдихашье аргагүй байгаал даа.

Һүүлшын жэлнүүдтэ буряад һургуулиин һуралсалай түсэб хэдэн дахин зүбшэн хэлсэгдээ. Тиихэдээ, буряад хэлэ зааха сагыень бага болгоһон байна. Иимэ болоод байхадань бүхэлеэр ойлгуулха метод хэрэглэхэ гээшэ зайлашагүй шухала юумэн болоно бшуу.

Ц. ЦЫДЫПОВ,
пединститудай багша.

[1] М. Н. Имехенов, Ц. Ц. Цыдыпов, Буряад хэлэнэй грамматика, фонетика ба морфологи, 5—6 классай учебник, Улаан-Үдэ, 1958.

[1] ...Имехенов ,Бурят-монгол ...й грамматика, фонетикэ ...рфологи, 5—6 класста ...учебник, Улаан-Үдэ, 1956. ...гар-Жабон, Бурят-монгол ...лексикэ, фонетикэ ба ...оги, Педагогическа учи... учебник, Улаан-Үдэ,

... Амоголонов, Современ...бурятский язык. Улаан-...958 .

ХЭЛХЕЭ ХОЛБООНОЙ ЭЛЕКТРОТЕХНИКУМДЭ

Энэ техникум шэнэ жэлэй эхиндэ һаруул һайхан һуралсалай байратай болонхой. Тэндэнь элдэб мэргэжэлдэ һураха мастерскойнууд бии юм.—(Зураг дээрэ баруун гартань харагдана. Зүүн гартань һурагшадай хамтын байра).

Тусхай кабинедүүд, физкультурна зал болон клуб бии. Гадна уншалгын залтай томо библиотекэ, столово ба бусад түхеэрэлгэ эндэнь бии.

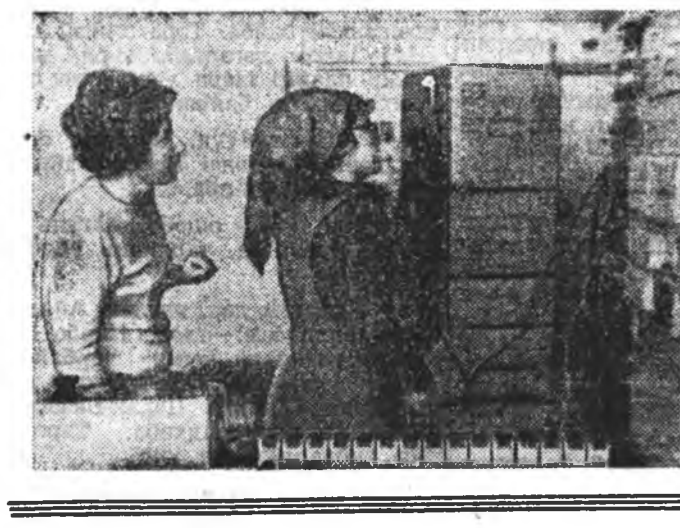
Тэдэ тусхай олон түхеэрэлгэнүүдэй хоёрынь толилбобди.

Багша Люссета Петровна Попова ба һурагша Галина Ивановна хоёр холо газарнуудые радио болон телефоноор холбохо аппаратура тааруулан хабсаргажа байна. (Хоёрдохи зураг).

Техникум дүүргэжэ гараашад районой радиоузелнуудта, телефонно станцинуудта хүдэлмэрилхэ юм. Теэд эдэнэр өөрынгөө гараар ямаршье радиогой, телефоной түхеэрэлгэнүүдые хабсаргажа, заһабарилжа шадаха ёһотой. Тэрээндэ һургаха тусхай радиомастерской бии. Һурагшад Якутова, Конечных, Буянова гэгшэдэй радиоприёмник заһабарилжа байһан үе һүүлшын зурагта харуулагдана.

Энэ хэлхеэ холбооной техникум дүүргээшэд манай Буряад орондо, Алас-Дурна зүгтэ, холын хойто нютагта хүдэлмэрилнэ.

А. МАНТАЕВАЙ фототекст.

Газетэ, журналнуудаа саг сооньабана гут?

МАЛШАДАЙ ЗАХИЛДА—ОНСО АНХАРАЛ

1969 оной хэблэлэй захилай дүнгүүдые хаража үзэхэдэ, Хэжэнгын аймагай «Первомайский» совхозой ажалшадай дунда энэ шухала кампани урагшатайгаар үнгэрөө гэжэ тэмдэглэмээр. Эндэхи мянган хүн бүхэндэ 913 хэһэг хэблэл хүртэнэ.

Гэбэшье тус совхозой ажалшад, алба хаагшад захил хэһэн газетэ, журналнуудаа саг соонь абахала болинхойбди. Ганса почтальон басагамнай ерэһэн почтоёо хоёр үдэр соо арай гэжэ тараана гэһэн гомдолоо манда дуулгаһан байна. Тиимэһээнь хэблэл тараалгын хүдэлмэриин мүнөө үедэ хэр зэргэ ябажа байдагые шалгаха гэжэ шиидээд, «Первомайский» совхоз хүрэжэ ерэбэбди.

Эдэрмэгэй хэлхеэ холбооной таһагые Е. К. Сташкина даадаг. Энэ нүхэр олон жэлдэ ажаллажа, даажа байһан ажал хэрэгээ һайн мэдэхэ болоһон хүдэлмэрилэгшэ гэжэ тоологдоно. Тэрэнэй хүтэлбэри доро 1969 ондо урда жэлэйхиһээ һураггүй ехэ захил хэгдэһэн байна. Тиигэжэ Эдэрмэгэй хэлхеэ холбооной таһаг хэблэл тарааха талаар абаһан социалис уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ шадаа.

— Захиһан хэблэлынь саг соогоо ажалшадта хүрэнэ гээшэ гү? —гэжэ нүхэр Сташкинаһаа асуухада:

— «Буряад үнэн» газетэдэ январь һарада толилогдоһон шүүмжэлхы статьягай һүүлээр эндээ үшөө нэгэ почтальонтой болообди. Ушар юуб гэхэдэ, манай Эдэрмэгтэ почто үдэһөө хойшо асарагдадаг. Тиимэһээнь ганса почтальон үдэр соогоо газетэ, журналнуудые бүхы айлда тараажа үрдидэггүй байгаа. Мүнөө үдэшын 5—6 час болотор гэхэ гү, али ажалшадай хүдэлмэриһөө бусатар хэблэлээ тараажа үрдинэбди,—гэжэ нүхэр Сташкина хөөрөө һэн.

Мүн шүүмжэлхы статья аймагай хэлхеэ холбооной партийна эхин организациин суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, Эдэрмэгтэ газетэ, журналнуудые удааруулангүй хүргэжэ байха гэһэн шиидхэбэри абтаһан юм.

Үнэхөөрөөшье Эдэрмэгэй хэдэн айлда ороходомнай Е. К. Сташкинагай үгые барандаа баталаа:

— Газетэ, журналнуудни саг соогоо ерэдэг болоо. Гэбэшье, агаарай байдалай муугһаа дулдыдажа, самолёдой ерэхэгүйдэ, баһал хуушан байдалнай үзэгдэнэ гэжэ совхозой главна экономист Ц. Найданов мэдүүлбэ.

Р. Дашиева (Эдэрмэгэй дунда һургуулиин багша): Яһалал шуран, түргэн басагад почто тараана. Манай һургуулиин багшанар барандаа сэдьхэлээ хананги. Гэбэшье нэгэ хоёр хоногоор гээгдэхээл һанана. Хэжэнгын хэлхеэ холбооной конторынхид почтоёо үдэһөө урда эльгээдэг һаань, һайн бэлэй.

Эдэ хүнэй хэлэгшэһээ үндэһэлхэдэ, Эдэрмэг дээрэ хэблэл тараалга бараг болоо гэжэ тобшолмоор. Зүгөөр малшад болон хонишодой отаранууд хүрэтэр почтын яажа абаашагдадагаар һонирхотдобо.

Совхозой түрүү хонишон Баяндалгэр Баяртуевай Шэбэр гэжэ газарта оршодог отарада хүрэбэбди.

— Хэблэл гү? — гэжэ хонишод гайхалсаба. — Таба хоножо нэгэл асараа һаань болоол даа. Совхозойнгоо нэгэдэхи отделениин түб болохо Хөөрхэ тосхонһоо оройдоол 3—4 модоной газарта байдагбди, теэд захиһан юумыемнай саг соонь асардаггүй. Нүүдэл библиотекэшье бии нэрэтэй аад, ерэдэггүй,—гэжэ гомдол оруулба. Сэхынь хэлэхэдэ, Баяртуевай отарада арбаад шахуу хүн ажаһууна. Тэдэниие газетэ, журналнуудаар саг соонь хангаха гээшэ шухалын шухала хэрэг гэжэ совхозой парткомой секретарь Цырен Сундуевич Ринчиновтэ һануулха хүсэл түрэнэ. Юуб гэхэдэ, Эдэрмэгэй гү, али Вознесеновкын хэлхеэ-холбооной таһагууд улаагүйһөө, хүдэлмэрилэгшэдөөр үсөөн тула энэ хэрэгые бэе дээрээ даажа абаха ямаршье аргагүй бшуу. Совхозой гурбадахи отделениин ветеринарна фельдшер Гыма Гомбоеватай хөөрэлдэхэдэмнай иигэжэ мэдүүлээ:

— Хонишодой захиһан газетэ, журналнууд совхозой гү даа, али отделениин конторонууд соо хэдэн хоногоор эһэ тооһондо дарагдажа хэбтэдэг. Үнэхөөрөөшье анхархаар болоһон хэрэг. Совхозой түб тосхонһоо холо ажаһуудаг малшадые захиһан хэблэлээрнь саг соонь хангадаг болоо һаа, ехэл һайн байгаа.

Зүб хэлэнэ даа! Хэжэнгын аймагай бусадшье совхозуудай малшад дээгүүр ябахада, иимэрхүү удхатай гомдол хэлэнэ.

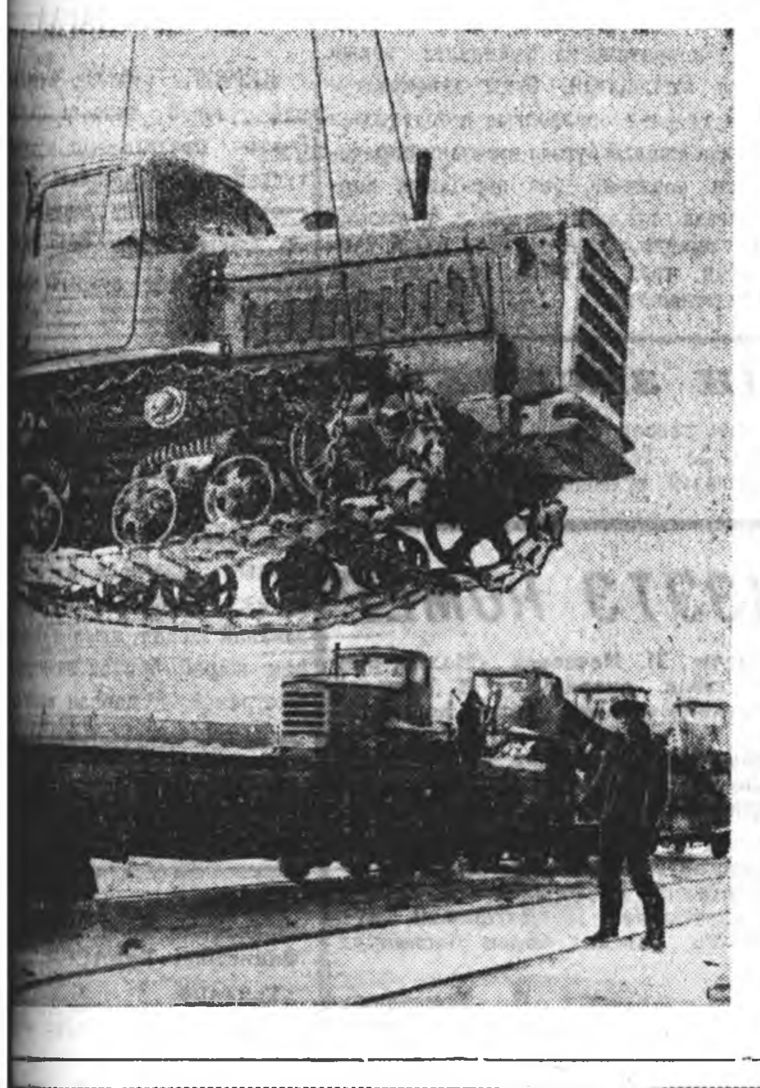
Совхозуудай парткомууд, Хэжэнгын аймагай хэлхеэ холбооной конторо малшадай захиһан хэблэлые саг соонь эзэдтэнь хүргэхэ талаар таарамжатай хэмжээнүүдые абахаар болоо. Хэблэлэй талаар малшадые хангалга худалдаа наймаанай зүйлөөр хангалгаһаа дутуугүй хэрэг гэжэ ойлгохо шухала.

Рейддэ хабаадагшад:
П. ЖАЛСАНОВ,
«Хэжэнгын гол» газетын корреспондент,
М. ЦЫРЕНОВ,
манай корр.

ТҮРЭЛ ОРОН ДОТОРНАЙ

Үнгэрһэн жэлдэ ашаглалгада тушаагдаһан Павлодарай тракторна заводой коллектив ажалай һайн амжалта туйлана. Эндэ бүтээн гаргагдадаг «Казахстан» гэжэ маркын тракторнууд манай ороной олохон областьнуудай колхоз, совхозуудта эльгээгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Казахстан» гэжэ маркын шэнэ тракторнууд хүдөө нютагуудта эльгээгдэнэ. АПН-эй фото.

ТУЛЬСКА ОБЛАСТЬ. ИСКУССТВЕННА МЕХ ГАРГАДАГ КИРЕЕВСКЭ ФАБРИКЫН КОЛЛЕКТИВ КОММУНИС АЖАЛАЙ КОЛЛЕКТИВЭЙ НЭРЭ ЗЭРГЭДЭ ХҮРТЭНХЭЙ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ТУС ФАБРИКЫН НЭГЭ ЦЕХ СОО.

ТАСС-ай фотохронико.

„БУРЯАД ҮНЭНДЭ" БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„ХААНА ТУШААХА ЮМ"

гэһэн гаршагтай статья манай газетын февралиин 27-ной номерто толилогдоһон юм. Статья соо Хяагтын аймагай Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоз һаагдаһан һүеэ бэлэдхэлэй пунктда тушааха гэхэдээ бэрхэшээлнүүдтэй дайралдана. Тусхай машинагүй дээрэһээ тус колхоз һүеэ жэжэ бидонуудта хэжэ, ашаанай машинаар Хүдэри-Сомон абаашана. Колхозой зарим фермэнүүд тоһоной заводһоо 40 километр зайтай газарта, таруу, холо байдаг. Һүнэй түргөөр гутадаг, гашалдаг зунай сагта буришье түбэгтэй болохонь. Зүгөөр тоһоной заводой диренци мүнөө зун тус ажахыда һү болбосоруулха пункт нээхэгүй. Хүдэриин тоһоной заводой үргэдхэгдэжэ байһан дээрэһээ Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой һү зунайшье үедэ эндээ асаржа, болбосоруулха хүсэлэнтэй. Тиимэһээ зунай үедэ холын бэлшээридэ гараһан тус ажахын һаалишад һааһан һүеэ хэдэн километрэй зайда абаашажа, тушааха болоно. Һүеэ зөөхын тула колхоздо гурбан тусхай машина хэрэгтэй болохо юм. Тиимэһээ энэ асуудал зүб тээшэнь шиидхэжэ үзэхөөр болоо бэшэ гү гэжэ хэлэгдэһэн байгаа.

Газетэдэ толилогдоһон статья шалгажа үзэхэдэ, баримтануудынь тодороо. Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоз Хяагтын тоһоной заводтой хэлсээ баталһанай ёһоор, һаагдаһан һүеэ Хүдэри-Сомоной тоһоной заводто тушааха болоһон байна. Апрель һараһаа Хүдэри-Сомондо тоһо-сыр үйлэдбэрилхэ завод ашаглалгада үгтэхэнь. Хяагтын аймагай ажахынууд хабар-зунай үедэ тус заводто сүүдхэдээ 40—50 тонно һү тушааха аргатай. Тиихэдэ Шараголдо һү абаха саг зуурын пункт нээгдэхээр хараалагдаба гэжэ Хяагтын аймагай арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Бурдуковский манай редакцида мэдээсэбэ.

АВТОКОЛОННОТОЙ БОЛОБО

Яруунын аймагай «Сельхозтехника» нэгэдэл өөрын автоколоннотой болобо. Тэрээндэнь мүнөө дээрээ 26 автомашина тоологдоно.

Аймагай ажахынуудай хэрэглэхэ ашаануудые холоһоо зөөхэ үедэ тус автоколонно ехэхэн туһатай байха. Тиимэһээ колхоз, совхозуудай автомашинанууд нилээд алмагдажа, ажахы доторхи ажал хэрэгүүдтэ хүртэсэтэйгөөр хубаарилагдадаг болохо юм.

Ц-Е. СУДАНОВ.

Африкан БАЛЬБУРОВ.

ДАБААНАЙ СААНА ДАБААН

Шэнэ туужаhаа

Яранга тосхон Халюута голой буряад тосхонуудhаа юугээрэшэ илгардаггүй юм. Гансал ондоо юумэниинь юуб гэбэл, голой уhан айлhаа холуур урдадаг: уhанай эрьедэ айл hуудаггүй. яахадааб гэхэдэ, хабаргаа уhан үерлэжэ, томо томо үхэр шулуунуудые хаанаhаашьеб урадхуулан асараад, нуга сабшалан дээгүүр тараажархидаг. Хожомынь тэдэ шулуунуудые суглуулжа хаяхань бэрхэтэй байдаг. Иимэ голой эрьедэ түбхинэжэ болохогүй. Уhанай эзэн аймшагтай сухалтай юм — Яранга нютагаархин лусууд эзэнээ номгоруулхын тулада ходо тэрээндэ мүргэжэ байдаг юм. Юундэ гансал Яранга тушаа уhан үерлэдэг, бэшэ нютагай хүнүүд юунhээшэ айнгүйгөөр уhанай эрьедэ буусаяа түхеэрдэг бэ? Харин Бабжа-ахай иигэжэ хэлэдэг юм: энэ гол ямаршье эзэтэй бэшэ, харин юундэ иигэжэ дошхорноб гэхэдэ, Ярангаhаа доошолходоо голой уhан Саянтын гүбээе хүндэлэн, уйтахан хабшалаар урдадаг, тиимэhээ хабарай hайрамай урдан ороходо, хабшалай забhар ехэ уhанда хахашадаг. Тиигээд лэ Халюута гол үерлэнэ ха юм. Харин зарим тэнэгүүд уhанай эзэн гэлдэхэ юм.

Бабжа-ахайда этигэлтэй гү? Бабжа-ахай hайн хүн, буурал толгойтой болоhоншье hаа, юhэдэхи наhаяа гэшхээд ябаhан Галданиие голонгүй хододоо хөөрэлдэдэг. Тэрэ үндэр бэетэй, толгойтоо ходо сэб сэхэ баряад ябадаг, гайхалтай нариихан хоолойгоор дуугардаг. Тэрэ — Галданай нагаса. Тэрээндэ этигэнгүй байжа болохогүй. Теэд Халюута гол эзэтэй юм гэжэ hанахадань Галданда hонин байдаг. Уhанай тэрэ эзэн hэрмэгэр нимгэхэн үүлэнэй забhараар наранай бултайжа байха үедэ сэнхиидэг Халюута голой уhандал хүб хүхэ нюуртай, hалхинда долгилон байгаа ногоон далай шэнги хара ногоон үнгэтэй ута hаглагар ногоон үhэтэй шэнгеэр hанагдадаг. Ногоон далай юундэ байха ёhогүй юм? Бабжа-ахай шара, улаан, хүхэ далайнууд тухай үльгэрнүүдые Галданда хөөрэдэг лэ ха юм. Ногооншье далай байха ёhотой. Хүхэ нюур, ногоон үhэн — юун гэhэн гоё гээшэб!

Галдан голой эрьедэ байгаад, жэжэхэн шулуунуудые уhа руу шэдэнэ. Шэдэхэдээшэ өөрын маягтайгаар шэдэнэ, шулуунуудыншье тусгаар суглуулагданхай — гурилтай байхадаа эжынь баридаг түхэреэхэн шаанги шэнги хальмагар нимгэхэнүүд. Гансал турилтай байхань үсөөн даа. Эсэгынгээ наhа бараhанhaa хойшо ахань мүнгэ олодог болонхой. Абадаал адли тиимэ ехэ уран дархан бэшэл даа. Тэрэнэй хэhэн ажалые дасанда тиимэ үндэрөөр сэгнэдэгшьегүй, бараг түлөөhэ үгэдэгшьегүйл. Тиибэшье Шираб ахань тэдэнэйнгээ хоолой тэжээгээд лэ байна ха юм. Абань мэндэ байхадаа, Шираб хүбүүнэйнгээ дархалжа байхые хараад, олон үгэ дэмы газарта хэлэдэг хүн бэшэшье hаа, урмашан энеэбхилжэ: «Бэрхэш, Шираб, уран дархан боложо ябанаш!» — гэжэ магтан хэлэдэг hэн. Абынгаа иигэжэ ахыень магтажа дуугархые Галдан оло дахин дуулаhан байха. Абынгаа хэдэг ажалые Шираб ахань жэншэдшье гүүлэнгүй хэнэ ха юм, теэд юундэ тэрэл дарха хэhэнэйнь түлөө ахадань хахад сэн түлэнэ гээшэб? Абань бүхы наhаараа дасан дуганда хэрэгтэй уран дарха хээ юумэл. Буряадай газар дээрэ гушан долоон дасан оршодог. Тэдэ дасангуудта уран дарханай хэхэ юумэ жэл бүри олдоод лэ байдаг юумэл. Дасангай hиилүүр гоёолто хуушаржа hалаха гү даа, али ондоошо нэгэ юумэн хобхорхо, холторхо гэхэ мэтэнүүдые hэльбэхэ заhаха ушар гараад лэ байдаг. Гансашье Галданай аба бэшэ, бүхы Яранга нютагайхидынь дасан дугангуудта энэ тэрэ юумэ хэжэ, үл залгадаг бэлэйл. Яранга нютагаархин барандаа айхабтар уран бэрхэ дархашуул юм. Эндэ алта мүнгөөр уран эдлэл хэдэгшье, түмэр дээрэ hиилэдэгшье, гагнаха шэрээхэдээшье бэрхэ дархашуул олон даа. Дээдэ гарай уран дархашуул гуулин бурхануудые шудхадаг. Тиихэдэ эхэнэрнүүд торгон дээрэ элдэб угалза хээ гаргадаг, гайхалтай hонин зурагуудые зурадаг. Заримдаа оёдолшо эхэнэрнүүдэй хээ гаргажа зураhан зурагуудые хараад, Галдан айжа абадаг hэн. Ондоо нютагаархин дандаа адууhа мал үсхэжэ, арбай таряа таридаг лэ. Гансал Галданай Яранга нютагта адууhа малшье байхагүй, талха таряаншье ургадаггүй. Шираб ахань олзо бэдэржэ, дасан руу ошоhоор арбаад хоноxо болоо. Бии байhан гурилынь дууhаюу. Эжынь hүүлшынгээ гурил хамажа, шэмхэжэ байжа үглөөгүүр эртэ шаанги барижа эдюулээ. Мүнөө наран хахад үдэрhөө үнгэржэ байна ха юм. Галданай гэдэhэн үлдэшоо. Тиигээд лэ хүбүүн загаhа хахуулидаха hанаатай Халюута гол ерээд байна бшуу. Загаhан оройдоо баригдажа үгөөгүй. Голой эхин багта бороо ороо ха, голынь булангираар урдана, сабшалан дээрэ хүнды мангир түүжэ эдеэ, гашууншье гээшэнь аргагүй, бэшэ эдихын аргагүй, амаииинь хордоно. Тиигээд лэ мүнөө уhан дээгүүр шулуу халюухайдуулан наадажа байна бшуу. Нимгэн хабтагар шулуунуудые олоод, тонгойжо ерээд, уhанай нюруу дээгүүр шэдэжэрхихэдэшни, тэрэ шулуушни уhан дээгүүр оло дахин дэбхэрхэл даа. Шулуу халюухайдуулан шэдэжэ hурахын тула айхабтар удаан hорихо ёhотой, тиихэдээл үхибүүдhээ хэнhээшэ оло дахин халюухайдуулжа шададаг болохол. Галданhaa бэрхээр хэншье шулуу халюухайдуулжа шададаггүй юм.

Гартаа ороhон шулууе Галдан үнэхөөрөө hайхашаагаа hэн. Иимэ зохид шулуун урдань хэзээшье хүбүүндэ дайралдаагүй юумэл. Ямар зохид шулуун бэ. Гартань тааpаhан гээшэнь! Тиимэ нимтэншье бэшэ. Дан нимгэн шулуу шэдэхэдэ, уhанай нюруу нэгэ-хоёр сохёод, шолд гээд шэнгэшэдэг юм. Харин энэ олоошо шулууниинь адагынь арба дахин уhан дээгүүр халюухайдаха байха. Үгы даа, энэ шулуугаа Галдан мүнөө шэдэхэгүй. Үдэшэ эндэ үхибүүдэй олоороо суглархада энэ шулуугаа халюухайдуулха. Наранай ороходо багта үхибүүд сугларжа, ороходо наранай туяа тээшэ шулуунуудаа уhан дээгүүр халюухайдуулан шэдэдэг заншалтай hэн. Тиихэдэнь шулуунууд уhан дээгүүр собхоржо, уhа сэсэргэхэ, тэдэ сэсэрдэhэнүүд наранай туяада ялагашан, ягаахан дүлэн мэтэ тон арюуханаар толорооод, толорооод абахал даа. Мүнөө Галданай хармаанда байгааша шулуун лаб арбан таба дахин уhанай нюруу дээгүүр халюухайдаха байха. Одоо үхибүүдые тэрэ гайхуулха!..

— Галдан, эндэ ши юу хэжэ байнаш? — гэhэн абяан арадань дуулдажа, хүбүүн залд гээд абаба.

Галдан энэ абяае хэдышье олон хүнүүдэй абяан сооhoo илгаруулжа танихал даа. Энэ Цэрэн-Базарай абяан. Тэрэ Галдантай сасуу юм. Теэд хүсэтэй гээшэнь аргагүй. Гэдэргээ эрьехэдэнь, шалхагар үргэн шанаатай, үргэн мүрэтэй, hаглагар үсхэн үhэтэй Цэрэн-Базар байжа байба. Тэрэнэй үhэн оройдоошье hамнагдадаггүй, ямаршье hам шэрэлдээень гаргахагүй. Цэрэн-Базар саг үргэлжэ ута хюмhаараа тархяа маажадаг, эшэн айнгүй, бүри ехэшье хүнүүдэй хажууда маажасагаажа байдаг юм. Цэрэн-Базар юундэшьеб Галданда дурагүй, ходо гасаалдаг hэн. Шираб ахань нэгэ дахин Цэрэн-Базарые ташууpаар hайсахан сохиhонойнь hүүлээр гасаалхаяа болёо. Шулуу хаймадажа шададаггүй хадаа Цэрэн-Базар Галданда хоролхоно гээшэл ха. Хэдышье оролдожо шэдэхэдээ, тэрэ уhан дээгүүр оройдоол хоёр удаа шулуу халюухайдуулдаг. Цэрэн-Базарай нюур мүнөө нэгэ тад ондоо, хорогүй байба. Хорогүйшье гэхэ бэшэ, нэгэ хайрладаhа хүрэхөөр дорьбогүй байгаа hэн. Нэгэ юумэ Галданhaa эрихээ hанаhан түхэлтэй гээшэ гү даа.

— hая яаашада манай эндэ бороо орохогүй гэлсэнэл. Углөө нүгөөдэрhөө загаhа хахуулидахада ехэл аятай болохо даа, — гэжэ Цэрэн-Базар яаха аргагүй амгалан түхэлтэйгөөр хөөрэжэ эхилбэ.

— Ялааганые ши юугээр барихабши? — гэжэ нэгэ юумэл харюудань хэлэхэ гэжэ Галдан асууба.

Цэрэн-Базар энеэбхилээд абаба. Тэрэш үхибүүд соохоо хахуулидахадаа, эгээл бэрхэ хүбүүн юм. Тэрээндэ хүрэжэ загаhа бариха үхибүүд Яранга нютагта үгы.

— Ялааганые ямаршье юумээр барихада болохо. Улаан хорхой хахуулидаа углаад барихадал гоё ха юм, — гэжэ харюусаба.

Цэрэн-Базар хура бороо тухай, загаhа хахуулидаха тухай хөөрэлдэхээ ерээгүй байха, — гэжэ Галдан hайн мэдэнэ. Юундэ ерээ гээшэб? Тоомгүй Цэрэн-Базарай урдынхидаал адли Галданай хажууда ерээд, шангаар бадашаа hаань, гасаалаа hаань, наада барижа энеэгээ hаань гү, али няhалаад, сохёод абаа hаань, ойлгосотой байха байгаа. Харин мүнөө абяанииньшье ондоо — hүлэмхи, шэг шарайньшье нэгэ хэмшээрхэhэн, гайхаhан түхэлтэй. Юун болоо гээшэб? Галдан ойлгожо ядаhандаа хүлэршэбэ. Тэрэ хармаанhaa тугаар олоhон шулуугаа гаргажа, Цэрэн-Базарта hарбайба.

— Энээниие аба. Энэ шулуу шэдээ hаа, уhан дээгүүр лаб арба дахин халюухайдаха байха, — гэбэ.

Цэрэн-Базар тэрэ шулууень болгоомжотойгоор абаад, альган дээрээ хэды хэды шэдэсэгээгээд үзэбэ. Тэрэнэйнгээ hүүлээр Галданда бусааба.

— Би яахадааш шамда адли hайнаар халюухайдуулжа шадахагүйлби даа, — гэбэ. Тиин тэдэ хоёрой хоорондо эбтэй байдал тогтобо.

— Эжымни ехэ муу байна, мордошохонь лэ ха.

Цэрэн-Базарай эжын үшинэй хүндөөр үбшэлhые Галдан мэдэхэ байгаа. Самбуутанай гэртэ үбшэн хүн бии гэжэ нютагаархиниинь ойлгодог, теэд яажашье туhалха аргагүй байhан дээрэhээ эбсэшэнхэй байгаа. Харин мүнөө... тэрэ үбшэн хүн мордохонь... Галдан бахарданги нюдөөр Цэрэн-Базарые хараад абаба.

— Би танай газаагуур гараа. Нэгэ хүн танайда ерээ. Гэртээ hариха байгааш, — гэжэ Цэрэн-Базар дуулгаба.

— Ошоёл даа, — Галдан баярлаба.

Хоёр хүбүүд зэргэлэн алхалшаба. Цэрэн-Базар нам тухай муу юумэ сэдьхэнэгүй гэжэ Галдан ойлгоно. Нэгэ юумэн болоод, урдань аймшагтай шэрүүнээр аашалдаг Цэрэн-Базар мүнөө зориггүй, шадалгүй, тад ондоо хүн шэнги байхадань, Галданда нэгэ таагүй шэнги. Цэрэн-Базарай иимэ номгон болоhондо Галдан баярланагүй. Ямар бэ даа, нэгэ хайрлаха сэдьхэл түрэнэ. Тэрэнэй үргэн арэ нюргые эльбээд абаха, hаглагар үhыень урихaнаар баряад абаха дураниинь хүрэнэ. Теэд Галдан тиигэжэ шадахагүй байгаа.

— Абыш даа, энээниие, — гээд, Галдан мүнөөхи шаанги шэнги шулуугаа дахин хармаанhaa гаргаба.

— Ши намайе уhан дээгүүр шулуу халюухайдуулжа hургаарай, — гэжэ Цэрэн-Базар нүгөөдэдөө хэлэбэ.

— hургахаб, заатагүй hургахаб. Шулуу шэдэжэ халюухайдуулхада оройдоо бэлэн юм. Ши өөрөө гайхахаш даа, — гэжэ Галдан уланхатан байжа дуугарба. Энэ үедэ тэрэнэй дала мүр дээрэhээ аймшагтай ехэ ашаан унаhан шэнги, хоолойень оройгоод байhан бугуули табигдаhан шэнги болоо hэн. Оршон тойрондохи газар дэлхэй hаруултан туяаржа, тад ондоо hайхан үнгэтэй болоhондол Галданда үзэгдэбэ.

— Бари, ши энээниие, — гээд, Цэрэн-Базар гараа hарбайба. — Бари. Ши гэдэhээ үлдэшөө ёhотойш.

Цэрэн-Базарай гарта тэбхэрхэн саахар хабшуулhан зүhэм хилээмэн байба. Ехэл hай hанахадаа эгээл үнэтэй юумэеэ Цэрэн-Базар намда үгэбэ даа гэжэ Галдан ойлгоно. Тэрэнэй нюдэндэ нёлбоhон ялалзажа байгаа бэлэй. Галдан гартаа тэрэ зүhэм хилээмэ баряад, уhатаhан нюдөөрөө юумэ хаража шадахаяа болишоод, зүрхэндэнь нэгэ ямар бэ даа дулаахан сэдьхэлэй ургэдэжэ байхые тухайлан зогсожо байгаа hэн. Тиин нэгэ мэдэхэдэнь, хажуудань хэншье байбагүй. Цэрэн-Базар айлда дүтэлжэ ябаба.

Гэртээ ороходонь, Норбо абгань ерэшэнхэй байба. Тэрэ эмшэн hэн. Шаб шара дэгэлтэй, тэрэ дэгэлэйнь ялагар шара үнгэ бүхы гэр соонь таража байhан мэтэ.

— Аша хүбүүн, Галдан, ерэл даа наашаа, — гэжэ Норбо абгань бүдүүнээр дуугарба.

Галдан гүйжэ ошобо. Абгань тэрэниие тэбэреэд, тархиинь үндөөд абаа hэн.

— Харагты даа, энэнээ! Абадаа ягаа адли юм! — гээд, Норбо абгань туулмагтай юумэ hарбайба. Тэрээн соонь конфетэ, пряник тон ехэ байба. Галдан Цэрэн-Базарые hанаандаа оруулаадхиба. Тэрээнтээ хубаалдаха ха юм.

Туулмагтай юумээ абаад Цэрэн-Базарайда ошохо гэжэ байтарнь, газааhaа эжынь орожо ерэбэ.

— Хаанашье бү ошо. Эдеэлээд, шинии тоонтодо ошохобди. Ши абгатаяа ябалсаха болоош. Абгашни шамайе hургаха, ши эмшэн болохош, — гэжэ эжынь хэлэбэ.

Абгань бүхэли хониной мяха, нэгэ мэшээг гурил асарhан байба.

Норбо абгань мантан задарюун бэетэй, аали түбшэнөөр алхалдаг hэн. Тэрэ үhээ хутагаар ялсан болотор абхуулдаг, томо хуса хамартай, хурса хара нюдэтэй бэлэй. Нидхэнь үдхэн хара, Галданай харахада, ходо хүдэлжэ байхадал гэхэ юм.

— Тоонто гээшэ юун бэ? — гэжэ Галдан Норбо абгынгаа дуулахагүйгөөр эжыhээ hураа hэн.

Теэд абгань дуулаhан байба.

— Галдан, ерэл даа наашаа. Тоонто гээшэ юуб гэжэ би шамда ойлгуулжа үгэhүү, — гэжэ Норбо абгань хэлэбэ.

Галданай эжы жэжэхэнээр хэршэhэн лабшаа абаад, газаашаа гараба. Тэрэ газаа эдеэ бэлдэжэ байгаа ха юм.

Галдан абгынгаа хажууда ерэбэ. Абгань тэрэниие тэбэрибэ. Хүбүүн шара дэгэлдэнь нюураа дахаба. Дэгэлhээнь айхабтар хурса үнэр гутана. Юунэйш үнэр байhыень Галдан мэдэбэгүй. Удань Галдан иимэ үнэр хаанашье үзөөгүй бэлэй.

— Олонхид намайе лама гэжэ буруу hанадаг юм, — гэжэ Норбо абгань Галданай дала мүрыень эльбэсэгээн байжа дуугаржа эхилбэ. — Хубсаhамни, нээрээшье, ламын хубсаhандал адли шара үнгэтэйл даа. Теэд би дасанда маани мэгзэм уншажа hуудаг хүниинь бэшэб. Би бүхы наhаараа хүнүүдые аргалдагби. Би эмшэн гээшэб. Аша хүбүүмни, ши ойлго, лама эмшэн хоёрой хоорондохи илгаа ехэ юм. Морин нохой хоёрой хоорондо ямар илгаа бииб, эгээл тиимэ илгаа лама эмшэн хоёрой хоорондо бии юм. Морин гээшэ бүхы наhаараа ажал хэнэ. Тиихэдэ нохой hүниндөө хусаад лэ, үдэртөө наранда хэбтэжэ унтаад лэ байдаг шуу. Бидэ, эмшэд, бүхы наhаараа амархые мэдэнгүй ажалладаг зомди. Зунай сагта бүхы хада хабсагайгаар аhажа, бүхы тала дайдые махажа, эмдэ орохо үбhэ бэдэрдэгбди. Тэрээнээ хатаажа буйлуулдаг, нюдэжэ эм хэдэг байнабди. Тиигээд лэ үбэлэй сагта, ямаршье хүйтэндэ, үбшэнтэнэй дуудалгаар ошожо эмшэлнэбди.

Гансашье үбэл бэшэ, зундаашье, намартаашье, хабартаашье үбшэнтэниие аргалнабди. Илангаяа үбэл манай хүдэлмэри ехэ байдаг...

Шаб шара тэрлигтэй Норбо абгынгаа хада хабсагайгаар дүүлижэ ябахые Галдан хараhан шэнги болоно. Ягаа жэгтэй юм гээшэб, иимэ ута хормойтой дэгэл үмдөөд, саг үеhөө хара боро болошоhон эгсэ хабсагай өөдэ мүлхижэ ябаха гэжэ? Тиихэдэ тала нуга газараар мүлхиhэнэй хэрэг юуб? Хүлөөрөө ябаа hаа hургагүй дээрэ бэшэ юм гү? Али эмдэ орохо үбhэ ногоо үсхэн ургамал сооhoo илгажа олохын тулада Норбо абгань мүлхидэг байгаа гээшэ гү?

— Аша хүбүүмни, би шамайгаа эмшэн болгохо гэжэ шиидээб. Ши намтай ябалсаха болоош. Эмшэн болохо гээшэмнай тиимэ амар юумэн бэшэ. Нэгэ хэды хоног соо hураха юумэн бэшэ даа. Эмшэн болохын тулада арба найман жэл hураха ёhотой юм. Би шамайе мүнөөдэр абаад лэ ошохом гээшэ. Тиимэhээ ши тоонто дээрээ ошожо, үни удаан жэл соо оролдожо, эмшэн болохоёо эрид шиидэхэ зэргэтэйш. Тиимэhээ шамда тоонто гээшэ юуб гэжэ хөөрэжэ үгэhүү.

Галдан абгынгаа тэрлигэй үнэртэ дадажа эхилбэ. Юунэй үнэр гээшэб гэжэ Галдан мүнөө тухайлна. Норбо абгын хада уулаар дүүлижэ, тала дайдаар махажа бэдэржэ олоhон тэрэ эмдэ ородог үбhэ ногооной үнэр ха юм.

— Зай, аша хүбүүмни, шагныш даа, — гээд, Норбо абгань долёобор хургаа өөдэнь үргэбэ. Тэрэ долёобор хургаиинь тэрлигэйнь үнгэ шэнги шаб шара байгаа hэн.

— Галдан, тоонто гээшэ хүнэй анха түрүүшын байра юм. Тэрэ байраhaa хүн гээшэ алтан дэлхэйдэ гаража ерэдэг. Ашамни, хаанаш ябахадаа, ши өөрынгөө тоонтые мартаха ёhогүйш. Эгээл эндэhээ хүнэй Эхэ орон эхитэй юм. Зай, ойлгобо гүш, Галдан?

ТУРАНАЙ ХАЛУУН АРШААН

Туранай халуун аршаанай (Нилова-Пустынь) аша туhа гансашье манай республика дотор бэшэ, харин бүхы орон соомнай hураг суутай болонхой. Эндэ халуун ваннаар бэеэ аргалха хүнүүдэй тоо жэлhээ жэлдэ олошорно. Хэрбээ урда жэлнүүдтэ оройдоол арбаад хүнэй байратай энэ аршаанда жэлэй туршада 100 тухай хүн амардаг hаа, нёдондо жэлдэ тэдэнэй тоо 12100 хүрэтэрөө олошороо.

— Манда амархаяа ерэгшэдэй байра байдал улам hайжаруулха зорилгоор барилгануудые ехээр хэдэг болонхойбди. Жэшээлхэдэ, энэ талаар жэл бүри 100 мянга шахуу түхэриг мүнгэн гаргашалагдана, — гэжэ аршаанай директор Даша-Нима Норбоевич Шагдуров хөөрэнэ.

Илангаяа томо томо предприятинууд өөhэдынтөө мүнгэн зөөреэр пансионадуудые бодхоно. Жэшээнь, мүнөө Галуута-Нуурай комбинат 100 хүнэй амаралтын байшан барижа байнхай. Тиихэдэ Эрхүү хотынхид аршаанай урган хүгжэхэ хэрэгтэ ехэ эдэбхи гаргадаг. hаяхан тэндэхи В. В. Куй-
бышевай нэрэмжэтэ заво
дильна комбинат гэхэ мэтэ
приятинууд тус тустаа 30,
нэй hууритай гоё hайха
нуудые ашаглалгада
Мүнөө эндэ 23 корпустой
сионалта нэгэ доро 640
ха аргатай. Сүүдхалээ 1
ниие хангажа шадаха 30
хүдэлнэ. Аршаан Анга
hээ электрын хүсөөр ха
болонхой.

— Мүнөө бидэ бүхы
ломжонуудаа элсүүлэн,
түхеэрэлгэнүүдэйнгээ
түргэдхэн, В. И. Ленинэй т
алдарта 100 жэлэй ой
түрэтэйгөөр уттахын түх
нэбди, — гэжэ Даша-Нима
евич хэлээ hэн.

....Сабшамал үндэр бай
луун хабшал соогуур с
харьяа түргэн уулын га
дэ ой модоор, баглаа үлэ
литээр бүрхөөгдэhэн Тур
шаанай ерээтүйнь гайха

Ш. БАЙМ
манай

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Туранай
вэ-Пустынь) аршаанда.
билист» гэжэ пансионат.

А. ИРИНЦЕЕВЭЙ

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО
ХИЛЫН ГААНАhАА

ПОЛЬШО-ЧЕХОСЛОВАКИИН ХӨӨРЭЛДӨӨН

ВАРШАВА. (ТАСС). КПЧ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Национальна фронтын ЦК-гай Түрүүлэгшэ Э. Эрбан гэгшээр толгойлогдоhон ЧССР-эй Национальна фронтын делегациин Варшавада хэhэн хөөрэлдөөн тухай коммюнике ПАП агентство дамжуулаа. Польшын арадай нэгэдэлэй фронт ба ЧССР-эй Национальна фронт социализм байгуулхын тула, ПНР болон ЧССР-эй заншалта аха дүүгэй харилсаануудые, союзые, харилсан туhалалсаагые бэхижүүлхын тула өөhэдынгөө оронуудай түрүү үзэл бодолтой, патриотическа хүсэнүүдые нэгэдүүлгэдэ шухала үүргэ дүүргэдэг юм гээд коммюнике дотор тэмдэглэгдэнэ.

ДАНИИН КОМПАРТИИН ЦК-гай ПЛЕНУМ

КОПЕНГАГЕН. (ТАСС). Даниин Компартиин ЦК-гай пленум эндэ болоо. Коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөндэ баладхалэй ябаса тухай КПД-гэй ЦК-гай гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүн Иерлюндын тоосоое пленум шагнаа. Аха дүү партинуудай Москвада болохо зүблөөндэ Даниин Коммунис партиин хабаадаха тухай шиидхэбэри пленум баталаа.

Тэрэшэлэн НАТО-да хабаадахаhаа арсахыень правительствада эрилтэ табиhан мэдүүлгэ пленум абаа.

КАНАДЫН КОММУНИСТНУУДАЙ МАЙН 1-нэй ХАНДАЯГА

ОТТАВА. (ТАСС). НАТО-hаа Канадын гараха тухай, Европоhоо Канадын солдадуудай гэртээ бусаха тухай, ондо ондоо социальна гуримтай оронуудай хоорондо эб найрамдалай, амгалан ёhоор зэргэ оршон байха гадаадын дулдыданги бэшэ политика ябуулха тухай улам эрид шуут эрилтэ түүхэтэ үдэр болохо Майн 1-дэ табихыень Компартиин Центральна Комитет Канадын арадые уряална.

АХА ДҮҮ ЁhОНОЙ ОРШОН БАЙДАЛ

СОФИ. (ТАСС). «Социалис оронуудай аха дүүгэй хани харилсаанай хүгжэлтэдэ шухала алхам», «Социализм ба коммунизм амжалтатайгаар барилгада хүсэл оролдолгоёо бүри нягтаар нэгэдүүлгэ», «Экономическа харилсаагаа саашадань хүгжөөлгэ», «Нэгэн дуугаар абтаhан шиидхэбэри» — иимэ гаршагууд доро экономическа харилсан туhалалсалгын Советэй XXIII тусхай сесси тухай коммюнике Болгариин түб газетэнүүд толилоо. СЭВ-эй гэшүүн оронуудай хоорондохи аха дүүгэй харилсаануудые үргэдхэлгэ, бэхижүүлгэ болбол социализм, коммунизм байгуулжа байhан арадуудай аша туhада зорюулагданхай гээд газетэнүүд онсолон тэмдэглэнэ. Мүн сесси болбол нүхэр ёhоной оршон байдалда үнгэрөө, шиидхэбэринүүдынь нэгэн дуугаар баталагдаа гээд онсолон тэмдэглэгдэнэ.

ВАРШАВА. (ТАСС). «Трибуна люду», «Жиче Варшавы» гэжэ воскресенидэ гарадаг газетэнүүд СЭВ-эй XXIII тусхай сессиин хамтын коммюнике толилоо. «Трибуна люду» иимэ гаршаг хэhэн байна гэбэл: «Экономическа харилсаагаа саашадань үргэдхэлгэ, гүнзэгырүүлгэ болбол социализм, коммунизм байгуулжа байhан арадуудай аша туhада зорюулагдана». «СЭВ-эй сессиин шиидхэбэри СЭВ-эй гэшүүн оронуудай харилсаае гүнзэгырүүлгэдэ, нэгэдэлыень бэхижүүлгэдэ алба хэнэ, ажалай социалис хубаарилгын гол ёhонуудай үндэhэ hуури дээрэ харилсаа тогтоохо гээшэ социалис оронуудай хүгжэлтын эрхэ нүхэсэл мүн болоно» гээд «Жиче Варшавы» газетэ бэшэнэ.

БЕРЛИН. (ТАСС). Германиин Демократическа Республикын хэблэл Экономическа Харилсан туhалалсалгын Советэй XXIII тусхай сесснэ анхаралаа ехээр хандуулна, тэрэнэй хүдэлмэриин дүнгүүдые дэлгэрэнгыгээр харуулна. «Нойес дойчланд», «Берлинер цайтунг», «Бауэрн-эхо», мүн бусад газетэнүүд сессиин хүдэлмэри тухай коммюнике толилоо.

БУДАПЕШТ. (ТАСС). Будапештын бүхы газетэнүүд СЭВ-эй XX
хай сесси тухай коммюни
эли газартаа толилоо. Сесси
хоорондын шухалын шуха
хэрэг гээд «Мадьяр Немзет»
бэшэнэ.

УЛААН-БААТАР. (ТАСС).
лой хэблэл болон радио Эко
ка Харилсан туhалалса
тусхай сесси тухай анхара
хандуулна. МНРП-гэй ЦК-гай
эй правительствын орган
«Үнэн» газетэ СЭВ-эй сесс
гэсхэлэй заседани тухай
мүн сесси тухай коммюни
лоо.

ПРАГА. (ТАСС). Апрелиин
воскресениин үдэр, Чехосл
газетэнүүд урдынхи ёhоор
гүй. Экономическа Харилс
лалсалгын Советэй XXIII
сесси тухай коммюнике Праг
диогоор дамжуулагдаа.

БУХАРЕСТ. (ТАСС). Бүхы
зетэнүүд эли газартаа, томо
доро СЭВ-эй XXIII тусхай се
хай коммюнике толилоо.

ФРАНЦИДАХИ ҮЙЛЭ ХЭРЭГҮҮД

ПАРИЖ. ТАСС-ай корр. А. Красиков иигэжэ дамжуулна: Апрелиин 28-да Франци, премьер-министр М. Кув де Мюрвилиин хэлэhэнэй ёhоор, «түүхынгээ үшөө нэгэ хуудаhые ираа». Генерал де Голль республикын президентын тушаалhaа болихо тухайгаа мэдүүлээ. Энэ ушар хадаа тэрэнэй үүсхэлээр зохёогдоhон реформын проектые дэмжэхэhээ Франциин олонхи hунгагшадай арсаhанай хойшолон мүн. Тэрэ реформын ёhоор ороной административно-территориальна хубаарилга хубилгагдаха, парламентын дээдэ палата болохо сенадые гансал зүбшэхэ үүргэтэй болгохоор хубилгаха гээд хараалагдаhан юм.

Хуулиин талаар ороноо саашадаа хүтэлбэрилгэhөө генерал де Голлиин арсахадань юуншье уялгалаагүй байха, харин тэрэ өөрөө hунгалтын дүнгүүдые тэрээндэ этигэл найдабари үгөө гү, али үгы гү гэжэ хараха тухайгаа референдумэй урда тээ мэдүүлhэн байгаа.

Апрелиин 27-до болоhон референдум хараалагдаhан реформые буруушааhан хүнүүдтэ илалта асараа. Правительствын хуулиин проектдэ эсэргүүсэжэ, метрополинуудта hунгагшадай 52,87 процентнь дуугаа үгөө, проектын түлөө миил 47,13 процентнь дуугаа үгэhэн байна. Табалахи hунгагша бүхэн hунгалтада хабаадаагүй.

Де Голль республикын президентын тушаалhaа болихо тухайгаа мэдээсээд, гүрэнэй толгойлогшын түлөөлэлгые сенадай түрүүлэгшэ, центрист Ален Поэр гагцаадэ үгөө. Тэрэ конституциин ёhоор президентын уялгануудые саг зуура дүүргэжэ байха юм. Президентые hунгаха шэнэ hунгалта президентын болиhон тухай баримтые конституциин Советэй баталhанай hүүлээр 20 хоногhоо эртэ бэшэ, мүн 35 хоногhоо хойшо бэшэ болохо ёhотой.

Үйлэ хэрэгэй иигэжэ хубилха
ушарые харин түлөөлэгш
Франциишье комментатор
леэгээгүй юм.

Орон доторхи байдал
шанга байhаар. Апрелиин
hүни зүүнэй болон үлэмжэ
этэгээдүүд Парижда правител
эсэргүү демонстрацинуудые
хэ гэжэ hалээ. Армиин оф
дэй дунда хүлгөөн болоhо
зар тунхаг үргэнөөр тарааг

Зүүнэй партинууд, томо
зуудай хүтэлбэрилхы органу
баринги, hэргэг байхые
уряална. hүниин тэн баг
циин Коммунис партиин По
мэдүүлгэ толилоо. Тэрээн
ферендумэй дүнгүүд ба де Г
тушаалhaа бууhан тухай на
дана, «энэ халаа тон шуха
хэрэг мүн. нэгэ хүнэй засаг
усадхалгада, социализм тээш
нээхэ политическэ, эко
түрүү демократиар тэрэниие
талаар томо алхам болоно
дүүлгэ соо онсолон тэмдэгл

ФКП-гэй ГЕНЕРАЛЬНА СЕКРЕТАРИИН МЭДҮҮЛГЭ

ПАРИЖ. (ТАСС). Франциин Коммунис партиин генеральна секретарь Вальдек Роше референдумэй дүнгүүд тушаа хэблэлэй түлөөлэгшэнэртэ мэдүүлгэ хэбэ. Тэрэ иигэжэ мэдүүлээ: Энэ илалта болбол нэн түрүүн демократическа хубилалтануудта манай арадай шууд сэхээр эрмэлзэжэ байhаниие гэршэлнэ. «Үгы» гэжэ хэлэхэдээ, тэрэ халаа политическэ хараа бодолые бүрин хубилгаха хүсэлэнтэй байhанаа элитээр харуулаа. Нэгэ хүнэй засаг түрые буруушаахадаа, ажалшад, наци ямар нэгэн хархис засагтай болохоhоо, ондоо үнгэтэй хуушан политикые али нэгэн аргаар үргэлжэлүүлхэ hэдэлгые зүбшөөхэгүй байhанаа тодорхойлоо гээшэ.

Мүнөө арадай бэеэ даанги эрмэлзэлгэдэ эсэргүүсэн, томо капиталай политикые үргэлжэлүүлхэ ямаршье hэдэлгэдэ сохилто үгэхэ гээшэ тон шухала болоод байна.

Энэ эхилhэн политическэ кризис
халаа имагтал хүдэлмэришэ
демократическа хүсэнүүдэй
хи нэгэдэлэй туhаламжаар
жа магад.

Зүүнэй партинуудай ба
профсоюзна организацинууда
рондо хамтын эли тодо пр
бэлэдхэхэ ба баруунай хүс
ямаршье үгсэлгэдэ орохогүй
байгуулха талаар хэлсээ
туhалхын тула Франциин Ком
парти шиидэнги байhанаа м

АЖАЛАЙ БҮГЭДЭ НИИТЫН КОНФЕДЕРАЦИИН МЭДҮҮЛГЭ

ПАРИЖ. (ТАСС). Франциин ажалай бүгэдэ ниитын конфедерациин бюро апрелиин 27-до болоhон референдумэй дүнгүүд тушаа мэдүүлгэ хээ.

«Энэ дүнгүүд болбол ВКТ-гэй 11 жэлэй туршада эсэргүүсэн тэмсэжэ байhан политикада, засагта олониитын дурагүй байhые харуулна».

«Энээнтэй дашарамдуулан ажалшад эгээн түрүүшээр хананги байhанаа мэдүүлнэ, — гээд ВКТ-гэй бюро онсолон тэмдэглэнэ. — Энэ hунгалта болбол гансал де Голлиин гуримые буруушааhан ушар бэшэ. Тэрээн дотор демократи, социальна хүгжэлтэ тээшэ хубилалта хэхые гүнзэгыгөөр эрмэлзэжэ байhан ушар тодорхойлогдоо».

Демократическа хубилалта хэхын тула ажалшадай, бүхы демокрадуудай хүсэлэл оролдолгые нэгэдүүлхын түлөө ажалай бүгэдэ ниитын конфедераци оролдоно, энэ нэгэдэлые хангалгада туhалха ямаршье уулзалгада, ямаршье хэлсээнүүдтэ бэлэн байнабди гээд ВКТ-гэй мэдүүлгэ соо тэмдэглэгдэнэ.

Де ГОЛЛЬ ТҮЛӨӨЛЭ ХУРЯАГАА

ПАРИЖ. (ТАСС). Апрел
най үдэрэй хахадта гене
Голль президентын
тусхайтаар дүүргэхээ бол
ституциин Совет сенадай
шэ байhан Ален Поэр гэгш
публикын сат зуурын пре
томилоо.

ФРАНЦИИН ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ЗАСЕДАНИ

ПАРИЖ. (ТАСС). Апрелиин 28-да Морис Кув де Мюрвиль гэгшын түрүүлэлгэ доро Франциин правительствын заседани болоо. Конституциин ёhоор правительство өөрынгөө үүргые дүүргэжэ байха гээд информациин талаар гүрэнэй секретарь Жоэль Ле Тель заседаниин hүүлээр хэблэлэй түлөөлэгшэдтэ мэдээсэ.

„БАЙГАЛ„ ЖУРНАЛАЙ ЭЭЛЖЭЭТЭ НОМЕР

Буряадай АССР-эй уран зохёолшодой холбооной үмэнэhөө хоёр hарадаа нэгэ удаа гарадаг «Байгал» гэжэ уран зохёолой, олониитэ-улас түрын журналай байгша оной хоёрдохи номер хэблэгдэжэ, уншагшадтаа эльгээгдэбэ.

«В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойдо» гэhэн ниитэ гаршагтайгаар журналай түрүүшын хуудаhан нээгдэнэ. Эндэ «В. И. Ленин тухай дурдалганууд» гэhэн Н. К. Крупскаягай табан боти ном сооhoo хэhэгүүд толилогдоо. Дурсагдагша номые марксизм-ленинизмын институт политическэ номой хэблэлтэй хамта хэблэлдэ бэлдэжэ байнхай.

Мүн эндэ В. Петоновой, Г. Раднаевагай, Д. Доржиевагай шүлэгүүд, М. Жигжитовэй повесть, И. Калашниковай «Шэнэ сагай шэнжэ» гэhэн романай үргэлжэлэл толилогдоо. Тэрэшэлэн В. Корнаковой «Орото хизаарай дуун», И. Нечаевай «Малша эхэнэртэй уулзалга» гэhэн очеркнууд, Н. Камовай «Вертолёдуудай түүхэhээ» гэжэ статья hонирхолтой байха.

Манай республикын хуушанай поэт, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор Алексей Ильич Улановай гуша гаран, дүшөөд онуудта бэшэhэн хэдэн шүлэгүүд эндэ толилогдоо.

Журналай «Хараасгай», «Шог, ёгто долгин» гэhэн буланда Ш. Нимбуевай, Г. Доржиевагай, Д. Улзытуевай, Ч. Цыдендамбаевай, Д. Дугаровай, мүн И. А. Крыловой шүлэг, рассказ болон баснинууд бии.

Энэ номерые уран зураашад В. Уризченко, Н. Далбанов, Б. Зодбоев гэгшэд гоёон шэмэглэбэ.

ЗАhАБАРИ

Манай газетын үсэгэлд
мерой гурбадахи нюурта т
hон «Ямар бэшэг ерэгшэ
hэн корреспонденциин хоё
лонкын дээрэhээ 5—8 м
иигэжэ уншахые гуйнабд
заяанай абяан үгы» гэхэдэ,
hан шарай буряад эхэнэрэ
ажагланаб. «Саарhан ерэ ха

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕ

Гор. Улан-Удэ,
Управления по печати при С
Министров БурАССР.

Н-04492.

Зак. №